REPELESIN
Jon Day Niŋiy Tikak
Minim Nind Niŋep

Jon nuk bi Jiysis minim dand amemb bap. Baybol buk day kisen tikyak ak, Jon minj keykey onep mamind ak tikak. Minj tikak kun gok mey, Jiysis minim tep Jon ak tikiy; minj 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon tikiy; minj Repelesin apun biy tikiy gak. Pen minj Repelesin tikak kun biy, nuk Gor minim aŋgñi dand amek, nup kalambis ay dam miñmon Patmos ñiŋ timb kus gak ak ayey mindakniŋ, Gor tap kisen giniŋgamb gok biynimb mankumb biy niŋyaŋ aŋgiy, day yomek niŋiy tikak.

Minim Ar Keykey Mindip Rek:

Minim nind aŋgak ak mindip, chapta 1:1-8.

Krays Jon nup day yomek niŋak rek, biynimb Gor ker mindyiŋgipaŋ miñmon onep ar ak minj keykey tikak minim ak mindip, chapta 1:9–3:22.

Minj day day komiy miñ onep ar ak ti-wniŋgrimbikyaŋ minim ak mindip, chapta 4:1–8:1.

Biykul onep ar ak keykey puŋgey, tap gak gok minim ak mindip, chapta 8:2–11:19.

Ñom nim ak sek, tap ayndik omiŋal ak sek minim ak mindip, chapta 12:1–13:18.

Day niŋak minim gunap tikak ak mindip, chapta 14:1–15:8.

Gor miluk niŋiy miker onep ar ak yokniŋgamb minim ak mindip, chapta 16:1-21.

Gor Babiylon kuyip timey giy; Seytan, tap
ayndik, bi Gor minim yesek aŋgep gok sek,
Gor yip penpen giy, kuyip taw achip achip
giniŋgamb minim ak mindip, chapta 17:1–
20:10.

Gor kor yomb kisen niŋniŋgamb minim ak
mindip, chapta 20:11-15.

Semb biyoŋ sek, mankumb biy sek key kisen-
imb ay, Jerusalem kisenimb ak semb biyoŋ
nimb mankumb biy apek day niŋak minim ak
mindip, chapta 21:1–22:5.

Minim aŋg jiwniŋ minim aŋgak ak mindip,
chapta 22:6-21.

¹ Minim tiksipiyn kun biy, nind miseŋ ma
niŋyak.   Yand Gor nup woŋg giñimbiyn rek,
biynimb nup direp gipay gok, ñin maŋ mindip
giniŋgamb rek niŋyaŋ aŋgiy, Ñinuk Jiysis Krays
nup gos ñek, enjol nuk ak yokek apiy gek, day
niŋnik.   ² Day niŋnik kun ak, Gor minim gu-
nap, Jiysis Krays kisen giniŋgamb rek, minim
junj gunap niŋiy mey, nimbip aspiyn.   ³ Maŋ
mindip: day niŋnik rek, kiñiŋ giy gi dand am-
niŋgamb ak mey, biynimb minim tiksipiyn kun
biy riyt giniŋgambay gok sek, biynimb riyt gey
niŋiy diniŋgambay gok sek Gor gek, miñmiñ
giniŋgambay.

Jon Biynimb Miñmon Onep Ar Ak Kuyip Minim Yokak

⁴ Yand Jon.   Nimbip biynimb Gor ker Esiya
propens, miñmon sikoy keykey onep ar ak mind-
pim gok, minj tiksipiyn.   Yip tep giniŋgamb

ak, Gor bi nind mindek, miñiy mindip, kisen winiŋgamb ak; nimbip simb niŋiy, direp yimb ginimuŋ. Kawnan nuk tam pikiy onep ar ayip ak, siya kiyŋ kiñiŋ siŋak mindip ak kunep, nimbip simb niŋiy, direp yimb ginimuŋ. ⁵ Pen Jiysis Krays minim tep ak dand apiy, kiñiŋ gi kumiy tikjakiy, kisen biynimb maŋgiysek kond mindeniŋgamb ak; nuk kunep nimbip simb niŋiy, direp ginimuŋ.

Nuk chinup simb niŋiy kumak rek, kim amemb rek ayip. ⁶ Nuk kiyŋ yomb chin ak mindakniŋ, chin biynimb Gor nup simboŋep gok mindiy, nup direp giyiŋ mindpun. Kun ak Jiysis Krays nup yimb ak, perper nep dand aranemb! Tep.

⁷ Pen niŋim! Nuk semb sek wakniŋ, biynimb nup ñaŋgyak gok sek, biynimb miñmon okok maŋgiysek nup miseŋ niŋniŋgambay. Nup niŋiy, yenen kun gipun aŋgiy, simb gek siy yomb yimb aŋgniŋgambay. Niŋind kun giniŋgamb! Tep.

⁸ Gor Biyomb tap okok maŋgiysek ginimuŋ rek nep mindip ak aŋgip, "Tap okok maŋgiysek junj ak mey, yand mindpiyn aŋgip." Bi aŋgip kun ak, nind mindek, miñiy mindip, pen kisen winiŋgamb.

Jon Kalambis Mindiy Jiysis Nup Niŋak

⁹ Yand namam nimbik Jon. Chin mey, biynimb Gor diy kond mindeniŋgamb gok mindpun. Pen biynimb yikop gok, chinup timey gey niŋiy, nup ma kirgiy, kilis yimb giy gon amjap. Yand Gor minim ak aŋgñiyiŋ, Jiysis nup gosimb niŋbiyn aŋgenik, yip kalambis ay, dam ñiŋ solwara timb kus gak, miñmon Patmos ayak.

¹⁰ Kun okok minden, Biyomb chin ñin yomb nuk bap apek, Gor Kawnan ak yip bak ayakniŋ; kund yand okok ken minim yomb bap, biykul rek aŋgiy aŋgak, ¹¹ "Tap yerip gen niŋnimin gok, minj tikiy, biynimb Gor ker mindpay miñmon keykey onep ar ak kuyip, yokey amnimuŋ. Miñmon Yipiyses bap, Simena bap, Pegamam bap, Tayatayra bap, Sadiys bap, Piladelpiya bap, Leyodiysiya bap aŋgak."

¹² Kun aŋgakniŋ, yand bi minim asap kun ak niŋiyn aŋgiy, andikiy niŋnik: lam gol diy giyak onep ar ak mindek. ¹³ Pen lam namb kun ak, Bi bap Ñinuk rek ak niŋnik. Nuk chech paryomb yimb bap yimiy, gol diy giyak ler pis yomb ak, kond namb siŋak pimbrikak. ¹⁴ Jun kas nuk ak, tund yimb giy, kaɲj siypsiyp kas tund rek akaŋ, semb tund rek ak ayak. Windin nuk ak, mon maɲlaŋ rek mindek. ¹⁵ Tomb kind ak, tap kopa kilis 'bras' apay ak daŋgiyey, yiniy kilind dip rek ak gak. Pen minim nuk ak, ñiŋ sinj yomb piɲiy, giw aŋgip rek ak aŋgak. ¹⁶ Ñin yipund kind nuk ak, gap onep ar ak di mindek. Pen ñayip baynat kind pis pis gak ak, meŋ miŋgan biyoŋ arachakak. Jomluk nuk ak, pumbnamb yoŋ apiy, melik kind yimb aŋgiy gip rek ak gak.

¹⁷ Yand nup niŋen nambiŋ gek, tomb aŋgin nup siŋak apyap memben yimiy, biynimb pisnep kumbay par rek ak mindenik. Kun genik, ñin yipund kind nuk ak yip diniŋyiŋ aŋgak, "Ma piriknimin! Yand bi nind yimb mindiy, mind dand amiy, kisen mindnep mindeniŋgayn. ¹⁸ Yand mey bi permindep. Nind kumnik ak

pen; niŋan!　　Miñiy kim mindiy, perper nep mindeniŋgayn. Biynimb kumiy kinjeŋ tep ambay ak sek, kinjeŋ timey ambay ak sek kiywur ak, yand kond mindpiyn.

¹⁹ "Kun ak miñiy gisap rek niŋiy, kisen giniŋgamb rek niŋiy, maŋgiysek buk biyaŋ tiknimin. ²⁰ Pen tap niŋsipan gok, minim kiñiŋ nuk ak kun giy mindip: lam gol diy gayak onep ar niŋsipan gok, biynimb Gor ker mindpay miñmon keykey onep ar ak. Pen gap onep ar ak, ñin yipund kind yand ar ak niŋsipan gok, bi kuyip minim aŋgñemb gok niŋsipan aŋgak."

2

Yipiyses Biynimb Kuyip Minim Aŋgak

¹ "Pen bi Yipiyses biynimb Gor ker mindpay gok kuyip minim aŋgñemb ak nup, minim tikiy aŋgnimin: Biyomb gap onep ar ak, ñin yipund kind nuk ar ak di mindyiŋg, lam gol diy giyak namb okok taŋgip ak, minim aŋgip gok tiksipiyn. ² Nuk aŋgip: nimb mindrep giy, woŋg kilis giy gi dand amiy kosyam mindiy, pen yiruk ma niŋbim ak, niŋbiyn. Biynimb timey gipay gok kuyip niŋem, nimbip tep ma gip. Bi Jiysis minim dand amemb mindpun aŋgiy, yesek apay gok kuyip niŋrep giy, asikrep gipim. ³ Yip chiŋgem nimbip miker ñey, yiruk ma niŋiy chiŋgiy nep mindpim ak, yip tep gip. ⁴ Pen minim bap mindip. Yip nind chiŋgiy wasemb yimb ayiŋgipim miñ ar ak, dam yokpim akay? ⁵ Yip Biyomb chin aŋgiy wasemb ayiŋgipim miñ tep kun ak, yenen kirpun aŋgiy

tip ak diy, mindrep giyiŋgipim rek mindenimimb.
Mer ak, yand ap lam nimbip ak piliŋ diniŋayn.

6 "Pen ar bap girep gipim ak, yip tep gip.
Biynimb Niykolas nup minim ak diy, miñ timey
ar ak gey yip tep ma gip rek, nimbip kunep gip.

7 "Nimb biynimb gos sek mindenimimb gok,
Gor Kawnan ak biynimb nup ker mindpay
miñmon keykey okok kuyip, minim aŋgip ak
niŋnimimb. Biynimb miker apek, gos kuŋay
ma niŋiy, yip chiŋgiy nep mindey, ñin kisen
winiŋgamb ak kuyip aŋgen, mon maŋgiy bind
permindep Gor woŋgday nuk biyoŋ jakip ak diy,
ñiŋniŋgambay aŋgak.' "

Simena Biynimb Kuyip Minim Aŋgak

8 "Pen bi Simena biynimb Gor ker mindpay
gok kuyip minim aŋgñemb ak nup, minim tikiy
aŋgnimin: Bi siŋok kumiy tikjakiy kim mindip
ak; nind mindiy, mind dand apiy, mindnep
mindeniŋgamb ak; minim aŋgip gok tiksipiyn.
9 Nuk aŋgip: Yand niŋbiyn: Jiwda gunap, chin
Jiwda yipund giy mindpun apay ak pen; Sey-
tan biynimb nuk mindiy, nimbip minim diyiŋ
mindpay. Miker nimbip yerip yerip mindip gok,
yand kunep niŋbiyn. Nimb biynimb simbgeprek
mindpim ak pen; yand niŋen biynimb gin yimb
mindpim.

10 "Nimbip miker giniŋ gisap ak, gos yomb
ma niŋnimimb. Niŋim! Maŋ mindip; Gor
nup chiŋgrep gipay akaŋ, apyap pikniŋgambay
aŋgiy, Seytan gek; nimbip gunap di kalambis
ayniŋgambay. Pen yip ker mindpim ak niŋiy,
nimbip ñin onep wanjrem ak rek, gi timey giyiŋ

mindeniŋgambay. Pen nimbip yerip giniŋ gey akaŋ, pisnep pikayniŋ gey, gos yomb kun ak ma niŋnimimb. Yip chiŋgiy nep mindem pikayniŋgambay ak, nimbip ar band tep wiyn giy diy, per mindeniŋgambay ak, tomb ñiniŋgayn.

11 "Nimb biynimb timund sek gok; Gor Kawnan biynimb nup ker mindpay okok kuyip, minim aŋgip gok niŋrep ginimimb.

"Seytan nimbip nembnemb giniŋgamb ak pen; biynimb yip chiŋgiy nep mindeniŋgambay gok, tip ak kumiy yiwur yomb dipay ak, ma diniŋgambay."

Pegamam Biynimb Kuyip Minim Aŋgak

12 "Pen bi Pegamam biynimb Gor ker mindpay gok kuyip minim aŋgñemb ak nup, minim tikiy aŋgnimin: bi ñayip baynat nuk gol pis pis kind mindip ak, minim aŋgip ak tiksipiyn.

13 "Nuk aŋgip: Yand niŋbiyn: nimb kosyam yimb mindpim. Biynimb miñmon nimb mindpim namb ak, Seytan kond mindip. Pen nimb yip chiŋgrep giy; minim yip ak direp yimb gipim. Miñmon Seytan kond mindip kun ak, namam Antiypas minj woŋg yip giñek, nup ñaŋgyak ak pen, yip ma kirpik. 14 Pen minim gunap mindip. Biynimb nimb gunap, Balam minim aŋgñiyiŋgip rek aŋgñimbay. Bi Balam kun ak, Balak nup timund winjikek mey, am aŋgek, Yisrel biynimb gok yip kirgiy, tap ñiŋemb tap yikop simboŋgiyak gok ñimbyiŋ, biyn siy bi siy giyiŋ, giyak.

15 "Pen nimb gunap bi Niykolas minim ak diy, miñ timey ar nup ak kisen giy, gem amimb. 16 Kun ak, chin yenen kun gipun aŋgiy kirgiy, yip

chiŋgrep ginimimb. Pen kun ma giniŋgambim ak yand apiy, ñayip baynat meŋg miŋgan yand biyaŋ nimb arachakip ak diy, biynimb kun gipay gok yip penpen giniŋgayn.

17 "Nimb biynimb gos sek mindenimimb gok; Gor Kawnan biynimb nup ker mindpay miñmon keykey okok kuyip, minim aŋgip ak niŋnimimb. Biynimb yip chiŋgiy nep mindiy, mind dand amey, ñin kisen winiŋgamb gok; tap ñiŋemb semb biyoŋ nimb, biynimb yikop gok ma niŋbay ak, ñen ñiŋniŋgambay. Pen kuyip kamb tund gunap keykey ñiniŋgayn. Kamb ñiniŋgayn ar kun gok, yimb kisenimb ak keykey tik ñeniŋgayn, biynimb diniŋgambay gok nep niŋniŋgambay."

Tayatayra Biynimb Kuyip Minim Aŋgak

18 "Pen bi Tayatayra biynimb Gor ker mindpay gok kuyip minim aŋgñemb ak nup, minim tikiy aŋgnimin: minim biy Gor Ñinuk, bi siŋok windin mon maŋlaŋ rek gakniŋ, tomb kind nuk ak, kopa 'bras' apay ak daŋgiyey yin kilind dip rek, gakniŋ niŋbiyn ak; minim aŋgip ak tiksipiyn. 19 Nuk aŋgip: nimb gipim miñ ar ak, yand niŋbiyn. Yip chiŋgiy wasemb yimb ay, woŋg giñiyiŋ nep mindpim. Gipim kun ak, nind siskoy giyiŋgipim ak pen, miñiy tapin gipim. 20 Pen minim bap mindip. Biyn Jesebel minim yesek aŋgep ak, yand biyn Gor minim aŋgep aŋgek, nimb nup yenen kirgem, biynimb yip gok kuyip, minim yesek aŋgñakniŋ, tap keñmaŋgiy dam tap yikop sim-boŋg ñimbay gok ñimbyiŋ, biyn siy bi siy giyiŋ gipay. 21 Nuk gip miñ timey ar kun ak kirgiy, mindrep ginimuŋ akaŋ aŋgiy, niŋmind mer niŋiy

kirpiyn. ²² Kun gip rek pen gen, miñak yomb giniŋgamb. Biynimb nup kindik gipay kun gok, yenen kun gipun aŋgiy ma kirgey, kuyip kunep gen miñak yomb giniŋgamb. ²³ Biynimb nup pisnep kisen gipay gok kuyip pikayeniŋgayn mey, biynimb yand miñmon keykey mindpay rek, yip niŋrep giy aŋgniŋgambay, 'Nuk gos timund namb kuyip biyaŋ niŋrep yimb giy nep, biynimb gok bilokip aŋgniŋgambay.' Kun gipiyn rek, nimbip nokom nokom maŋgiysek gipim rek niŋiy, pen kun ak rek ñiniŋgayn.

²⁴ "Pen nimb Tayatayra biynimb gunap, biynimb aŋgambiyn gok, Seytan nup kilrimey simboŋginjun aŋgiy niŋbay rek niŋiy ma gipim ak mey; minim miker nimbip gunap ma mindip. ²⁵ Pen yip chiŋgipim miñ ak chichiy di mindem mindem, kisen yand ninim! ²⁶ Biynimb yip chiŋgiy nep mindiy, miker yomb apek ma kirginiŋgambay gok kuyip aŋgen, yand yip biynimb miñmon keykey okok kuyip kond mindeniŋgambun. ²⁷ Yenen, Bapiy minim bap yip aŋgiy aŋgak:

'Yand aŋgen, ayen kur bap diy, siŋgey tiyn gok
    pikjispuk giy, biynimb miñmon keykey gok
    kuyip kond mindeniŋgamb aŋgak.'

²⁸ "Pen biynimb mindrep giniŋgambay kun gok kuyip, gap poŋglin tep miñmon tirgum tikakniŋ, niŋbay rek ak ñiniŋgayn. ²⁹ Nimb biynimb gos sek mindenimimb gok, Gor Kawnan biynimb nup ker mindpay miñmon keykey okok kuyip, minim aŋgip kun gok niŋnimimb."

3

Sadiys Biynimb Kuyip Minim Aŋgak

1 "Pen bi Sadiys biynimb Gor ker mindpay gok kuyip minim aŋñemb ak nup, minim tikiy aŋnimin: minim biy bi siŋok, Gor Kawnan tam pik onep ar ay, gap onep ar ak sek di mindip ak, aŋgip rek tiksipiyn. Miñ nimb yerer gipim ak niŋbiyn. Biynimb gok niŋey, yip ker mindpim rek ayip ak pen; yip ker ma mindpim rek ayip. Pisnep kumbim rek ayip ak pen, ñekñek band nimbik ak mindip rek, 2 wisin kil kinjipim ak kirgiy, tikjakiy Gor aŋgip miñ ar ak ginimimb. Miñ nimb gipim ar ak Gor niŋek tep ma gip. 3 Kun ak minim tep aŋgñeyak niŋiy dipik ak, yenen kirpun aŋgiy, tip ak diy, mindrep ginimimb. Biyomb ak kasek ma winiŋgamb aŋgiy, wisin kil kin mindeniŋgambim ak; yand bi tap siy dep gok niŋmindey ma opay rek ak apen, niŋiy jiwdiniŋgambim.

4 "Pen nimb Sadiys biynimb gunap niŋrep gipim. Chech nimb gok gem gach ma gip. Nimb biynimb yand yimb gok mey, chech tund ay, yand yip taŋgoniŋgambun. 5 Biynimb yip ker mindiy, miker diyiŋ, yip chiŋgiy nep gey amniŋgamb gok, chech tund tep kun ak rek ayñiniŋgayn. Pen yimb kuyip permindep buk biyaŋ tikayen mindip ak, ma wiykyokniŋgayn; Bapiy sek, enjol nuk gok sek yip niŋmindyakniŋ, yip ker mindpay aŋgiy, miseŋ aŋgñiniŋgayn.

6 "Nimb biynimb gos sek mindenimimb gok, Gor Kawnan biynimb nup ker mindpay miñmon keykey okok kuyip, minim aŋgip kun ak niŋnimimb."

Piladelpiya Biynimb Kuyip Minim Aŋgak

⁷ "Pen bi Piladelpiya biynimb Gor ker mindpay gok kuyip minim aŋgñemb ak nup, minim tikiy aŋnimin:　minim biy bi suŋrep; minim niŋind yimb aŋgiy, kiyŋ Depiyt kiywur di mindyiŋgip ak, di mindip anep aŋgek tiksipiyn.

Nuk aŋgip: yand kinjeŋ yiken, biynimb gunap giñiniŋgiy rek ma ayip; pen giñen, yikniŋgiy rek ma ayip. ⁸ Nimb gipim rek niŋiy, nimbip kinjeŋ yikpiyn ak mey, biynimb gunap giñiniŋgiy rek ma ayip.　Nimb biynimb kuŋay ma mindpim ak pen; minim yip ak ma kirgiy, yip chiŋgiy nep mindpim.　⁹ Pen niŋim:　biynimb chin Jiwda yipund giy mindpun aŋgiy yesek apay gok, Seytan ker mindpay ak mey, kuyip aŋgen, tomb aŋgin nimbip siŋak koŋgim yimiy, jiy kuyaŋgiy aŋgniŋgambay, 'Nimbip nep mey, Kiyŋ yomb key yimb ak biynimb yand aŋgiy, wasemb ayip gok mindpim aŋgniŋgambay.' ¹⁰ Nimbip timey gey, apiyn rek yip chiŋgiy nep mindpim ak, biynimb mankumb biy kuyip maŋgiysek, miker ñiniŋgayn ñin ak, nimbip sek ma ñiniŋgayn.

¹¹ "Maŋ mindip niniŋgayn.　Yip chiŋgiy mindpim rek, chiŋgiy nep mindem mey, biynimb gunap gey ma apyap pikniŋgambim; pisnep mindrep giniŋgambim. ¹² Biynimb an yip ker mindey kuyip timey gey, gos kun ak ma niŋiy, yip chiŋgiy nep mindeniŋgambay gok; kuyip gen, Gor aŋgniŋep korip sap yomb gok rek mindiy mey, yikop okok ma giraŋgeniŋgambay. Wak ar kuyip ak Bapiy nup yimb ak tikiy, dawin yomb nuk

Jerusalem kisenimb ak tikiy; yimb yand kisenimb ak tikiy giniŋgayn.

¹³ "Nimb biynimb gos sek mindenimimb gok, Gor Kawnan biynimb nup ker mindpay miñmon keykey okok kuyip, minim aŋgip kun gok niŋnimimb."

Leyodiysiya Biynimb Kuyip Minim Aŋgak

¹⁴ "Pen bi Leyodiysiya biynimb Gor ker mindpay gok kuyip minim aŋgñemb ak nup, minim tikiy aŋgnimin: Minim biy, Biyomb tap okok maŋgiysek gay, Nop aŋgip rek giy, minim niŋind yimb nep aŋgip ak, aŋgek tiksipiyn.

¹⁵ "Nuk aŋgip: miñ nimb gipim ak yand niŋbiyn. Yip pisnep ma chiŋgipim: pisnep ma kirgipim. Yip gosimb ar ar nep niŋiy, mindrep gispun aŋgiy niŋbim ak, nimbip yepiynim rek ayip. ¹⁶ Yip pisnep ma chiŋgipim; pisnep ma kirpim rek niŋiy, nimbip wokyokniŋ gispiyn. ¹⁷ Nimb apim, "Chin mindrep gipun. Tap chin kuŋay mindip; tap bap ma tikdip apim ak pen;" minim ma niŋbim ak: nimb biynimb windin koy giy, daynep mindiy, simbgeprek mindpim ¹⁸ Kun ak mey, niŋrep ma gipim rek, minim yand apiyn ar ak diy, windin malasin yip ak tawiy aynimimb. Nambiŋ gakniŋ mindpim rek, chech tund tep yip ak tawiy aynimimb. Pen gol daŋgiyen yiniy, day day sek ma mindip ak tawiy mey, mindrep giniŋgambim. ¹⁹ Biynimb wasemb aypiyn gok timey gey, kuyip ma kirpiyn; mindrep giyaŋ aŋgiy, miker ñiyiŋ timund winjikpiyn. Kun ak yenen kun gipun aŋgiy kirgiy, mindrep ginimimb. ²⁰ Niŋim! Yand ap mis akyaŋ mindyiŋ, yip

an rek aŋdinimuŋ aŋgiy, kinjeŋ pikgiygiw giyiŋ kond mindpiyn. Biynimb minim yip ak niŋiy, aŋgey korip miŋgan amniŋgayn gok: yand kiy yip tap ñimbiy; kiy pen yand yip tap ñimbiy, jimñiy mindoniŋgambun.

²¹ "Seytan yip miker yomb ñak ñin ak, Bapiy nup minim ak ma kirginik; aŋgak rek nep gi dand amen mey, Bapiy yip aŋg dam siya kiyŋ nuk mindip ar ak ayak. Kun ak rek, biynimb Seytan kuyip miker ñek, yip chiŋgiy nep mindeniŋgambay gok, kuyip aŋg dam siya kiyŋ yand ar ak ayniŋgayn.

²² "Nimb biynimb an gos sek mindenimimb gok; Gor Kawnan biynimb nup ker mindpay miñmon keykey okok kuyip, minim aŋgip kun ak niŋnimimb aŋgak."

4

¹ Pen minim tikpiyn kun ak day niŋdiy, tip ak niŋnik: Gor miñmon biyoŋ kinjeŋ yikiy mindek. Nind biykul rek aŋgek niŋnik ak, tip ak aŋgiy yip aŋgak, "Ar biy apey, tap kisen giniŋgamb gok nip yomiyn aŋgak." ² Kun aŋgakniŋ, Gor Kawnan ak ap yip bak ayakniŋ niŋnik: semb biyoŋ Biyomb bap siya ar siŋak bisiŋg mindek. ³ Mumbwak jomluk nuk ak mokyaŋ ñiluk yimb ak giy, kum gondmay bi rek ak mindakniŋ, tiybeñ ak nup gaw giy, guŋgiñ paŋgiñ giy, yirik yapyiŋ mindek. ⁴ Siya nuk ak namb biyaŋ mindakniŋ, biyomb bisiŋgipay siya onep ñin jiwiy andikiy nokom bap ay kus giyak. Biyomb minim tuŋgasikep gok chech tund yimiy, gol diy giyak ar band gok keykey ay, bisiŋg mindeyak. ⁵ Biyomb yimb ak

bisgak siŋak, añiñak diyiŋ, timuk yomb aŋgnep mindakniŋ, giw aŋgek parsek amnak. Kiñiŋ kun siŋak sup melik onep ar ak melik gi mindek. Sup melik kun gok mey, Gor Kawnan nuk ak rek. 6 Biyomb kiyŋ siya nuk mindek kiñiŋ siŋak, kamb kilmenjik ak galas rek, kind yimb aŋgiy mindek. Siya bak nuk ak, bi kiyŋ man ar biy nimb kamb tap yikop gok diy, kayn ayndik tap gok gayey mindip rek ma mindek; tap kim mindep omiŋal omiŋal jak mind kus giyak. Tap kun gok windin kund okok mindiy, wiŋ okok mindiy gak. 7 Tap kim mindep kun gok, bap kaw ñiluk rek ayak, bap layon rek ayak, bap biynimb jomluk rek ayak, bap yakir duk pil parsek aytapay rek ayak. 8 Pen tap kun gok maŋgiysek pilkind onep kaŋgol ak ayak. Windin kuŋaynep: ar okok diy, wiŋ okok diy maŋgiysek yiwgak. Pen pumbnamb kisyimken, kamep aŋgnep mindyiŋ apay:

"Nuk bi suŋ-tep!

Nuk bi suŋ-tep!

Nuk bi suŋ-tep!

Gor Biyomb yimb!

Tap magep bap ma mindip; yerip yerip giniŋ giniŋgamb!

Nind yimb yimb mindiy, mind dand apiy, miñiy mind nep mindip!

Kisen tip ak winiŋgamb apay."   9 Pen tap kim mindep keykey omiŋal omiŋal kun gok, Biyomb ak nup tep aŋgyiŋ yimb dand aranyakniŋ, 10 biyomb minim tuŋgasikep ñin jiwiy andikiy nokom bap aŋgambiyn gok; ar band kiyk gok tuŋgjiw nuk mindip

siŋak yokiy, koŋim yimiy, Biyomb yimb ak perper mindeniŋgamb aŋgyiŋ, yimb dand aranyiŋ apay:

11 "Gor Bapiy yomb chin!

Nand tap okok maŋgiysek gaynak.

Nand Biyomb, tap ma ginimin rek bap ma mindip.

Yimb nip dand aranemb.

Nand mindey mey; biynimb mindiy, tap yerip yerip okok mindiy gip apay."

5

Jon Buk Miñ Komyak Bap Niŋak

1 Pen niŋnik: Biyomb kiyŋ ak buk minj paryomb day day komyak bap, ñin yipund kind ak di mindek. Buk minj komyak kun ak, yimb gok mis ar okok ken tikiy, miŋgan akyaŋ ken tikiy giyak. Pen day day komiy, miñ keykey onep ar ak tiwniŋgrep yimb giyak. 2 Giyak kun ak niŋnikniŋ: Gor enjol nuk yomb yimb bap aŋgek apiy, suk yomb aŋgiy aŋgak, "Biynimb an rek miñ ayak biy wisikiy, buk kun biy mikal giniŋgamb?" 3 Kun aŋgak ak pen, biynimb semb biyoŋ akaŋ, mankumb biy akaŋ, molik nukyaŋ gunap akaŋ, buk minj kun ak mikal giniŋniŋgiy rek bap ma mindeyak. 4 Kun gek niŋen, simb gek siy aŋgnik. 5 Pen bi minim tuŋgasikep mindeyak gok bap yip aŋgak, "Siy ma aŋgnimin. Bi kayn Layon kilis rek bap mindip. Nuk Jiwda nimb: kiyŋ Depiyt tikek tik dand amiy, nup tikyak. Nuk Biyomb mindip rek, buk kun ak miñ wisikiy, mikal giniŋgamb aŋgak."

Jon Siypsiyp Ñiluk Ak Nup Niŋak

⁶ Kun aŋgakniŋ niŋnik: Siypsiyp Ñiluk ñaŋgayey kumiy tikjakak rek bap, mindek siya kiyŋ namb siŋak. Siypsiyp Ñiluk kun ak kom onep ar ak, windin onep ar ak ayak. Windin onep ar ayak minim junj ak, Gor Kawnan nuk yokek, miñmon okok maŋgiysek kind kind amimb. ⁷ Pen Siypsiyp Ñiluk ak Bi kiyŋ yomb bisgak kiñiŋ siŋak amiy, buk minj komiy ñin yipund kind okok ken di mindek ak dak. ⁸ Dakniŋ, tap pilkind onep kaŋgol ayak gok sek, biyomb minim tuŋgasikep gok sek ap, mindek siŋak koŋgim yimyak. Biyomb minim tuŋgasikep kun gok kiyk, tap giyta rek gok keykey diy, diys gol diy giyak gok keykey di mindeyak. Diys di mindeyak miŋgan kun gok, tap daŋgiyey yin sikum giy kuyrep wip ak, arachakiy mindek. Tap Gor nup daŋgiyey yin kuyrep wip kun ak; biynimb gok Gor nup aŋgniŋey, nup tep gip rek ak. ⁹ Pen kiyk kamep kisenimb bap aŋgiy aŋgyak, "Nand kumiy tikjakiy, biynimb miñmon keykey mindpay rek, kiñiŋ keykey mindpay rek, minim yimb keykey apay rek, wak keykey ayak rek gunap Gor ker dinak ak mey, nak nep buk komiy tiwniŋgrep gak kun ak, wisikiy mikal giy niŋnimin rek mindip. ¹⁰ Pen kuyip direp gipan kun ak, kiyk Gor chin ak nup woŋg giñi mindiy, kisen nand yip, biynimb mankumb biy kuyip maŋgiysek, kond mindeniŋgambim aŋgyak."

Siypsiyp Ñiluk Ak Nup Yimb Dand Aranyak

¹¹ Pen tip ak niŋiy niŋnik: enjol ñin jiwiy ñin jiwiy, tawsin miyliyon kuŋay yimb nep, ap Gor siya kiyŋ nup ak sek, tap kim mindep pilkind

onep kaŋgol ayak gok sek, bi minim tuŋgasikep gok sek kuyip piŋiy kus giy, ¹² meŋ miŋgan dand araniy kamep aŋgyiŋ aŋgyak:

"Siypsiyp Ñiluk Gor nup simboŋgniŋ kumak ak,
　　　nuk bi tep yimb.
Nuk mey; biyomb yimb,
mindrep yimb gip,
gos tipaŋgiy niŋimb,
yerer giniŋ giniŋgamb.
Nup bi yimb sek aŋgiy,
yimb dand araniy,
bi tep yimb aŋgniŋgiy aŋgyak."

¹³ Pen niŋnik: tap Gor gayak, semb biyoŋ, man biy, lum namb nukyaŋ, ñiŋ solwara namb okok maŋgiysek kamep aŋgiy aŋgyak, "Biyomb siya kiyŋ bisgip ak sek, Siypsiyp Ñiluk ak sek gos tipaŋgiy niŋbiyr rek, yimb kuyip apiymiŋay ak perper dand aranemb aŋgyak."

¹⁴ Kun aŋgeyak, tap pilkind onep kaŋgol ayak gok aŋgyak, "Niŋind apay!" Kun aŋgeyak, bi minim tuŋgasikep gok koŋgim yimiy, kuyip apiymiŋay yimb dand araniyak.

6

Siypsiyp Ñiluk Ak Miñ Onep Ar Ak Wisikak

¹ Pen niŋmindnikniŋ, Siypsiyp Ñiluk ak, Nop buk komiy miñ tiwniŋ wosgek di mindek ak, miñ day biy ak wisikakniŋ, tap pilkind onep kaŋgol ayak gok, bap minim yomb timuk aŋgip rek aŋgiy aŋgak, "Owan!" ² Aŋgek niŋnik: kanj hos tund bap arachakak. Bi hos ar kun ak bisiŋ mindek ak, Gor gek wiyn ginimuŋ rek nep ayek mey, nup

arband wiyn giy dipay ak ayñek, chim ak dand miñmon okok amiy, biynimb gok yip penpen giy, ñaŋjiw yokniŋ amnak.

3 Pen Siypsiyp Ñiluk ak, miñ namb ak wisikakniŋ, tap pilkind onep kaŋgol ayak bap pen aŋgak, "Owan!" 4 Aŋgek niŋnik: kanj hos likañ bap arachakak. Gor bi hos ar biyoŋ bisiŋ mindek ak nup baynat yomb bap ñek, nuk am gek, biynimb miñmon okok maŋgiysek kapkap mindeyak ak kirgiy, penpen ñaŋgyiŋ gey amnak.

5 Pen Siypsiyp Ñiluk ak, miñ namb kaneŋ ak wisikakniŋ, tap pilkind onep kaŋgol ayak bap pen aŋgak, "Owan!" Aŋgek niŋnik: hos mosimb bap arachakak. Bi kanj hos ar kun ak bisiŋ mindek ak, tap keñmaŋgiy sikel ay-pay bap di mindek. 6 Minim bap, tap pilkind onep kaŋgol ayak gok mindeyak namb siŋak nimb aŋgiy aŋgak, "Yiwan yomb winiŋgamb rek, maniy kind nokom dand amiy, tap kuŋay tawyiŋgipay rek ma tawniŋgambay. Wiyt maŋgiy tawniŋg, kaw nokom bap nep tawniŋgiy; pen baliy maŋgiy tawniŋg, kunep kaw omiŋal nokom nep tawniŋgiy. Pen oliyp wel ak sek, ñiŋ wayn ak sek per tawpay rek, tawniŋgiy aŋgak."

7 Pen Siypsiyp Ñiluk ak, miñ tiŋgawip ak wisikakniŋ, tap pilkind onep kaŋgol ayak kisen ak aŋgak, "Owan!" 8 Aŋgek niŋnik: kanj hos pik bap arachakak. Bi hos ar kun ak bisiŋ mindek ak, yimb nuk "Kumemb"; pen binuk yip apek ak, yimb nuk "Chip-kawnan-korip." Gor gek mey, bi omiŋal kun ak ar keykey ger, biynimb miñmon

okok kuŋaynep kumniŋgiy rek ayak. Gunap pen-
pen ñaŋgiy kumniŋgambay, gunap yiwan yomb
apek kumniŋgambay, gunap miñak tap okok gek
kumniŋgambay, gunap kayn ayndik tap sakiy
okok siw ayey kumniŋgambay. Kun giy kum
dand apiy mey, biynimb mankumb biy mind-
pay kuŋaynep rek kumniŋgambay, pen kuŋaynep
yimb mindeniŋgambay.

9 Siypsiyp Ñiluk ak, miñ mamind ak wisikakniŋ
niŋnik: Gor nup simboŋgep bind beŋ ak, biyn-
imb Gor minim tep nup niŋiy deyak, kuyip
ñaŋgayak kawnan gok mindeyak. 10 Kiyk suk
yomb aŋgiy aŋgyak, "Gor. Nand Biyomb kilis
yimb. Bi suŋ-tep, niŋind yimb ar ak nep gi-
pan! Pen ñin yerip yerip mindiy, biynimb lum
ar biyaŋ, chinup ñaŋgayak gok kuyip, kor giy,
yiwur ñiniŋgamban?" 11 Kun aŋgyakniŋ, enjol gok
kuyip chech tund par keykey ñiyiŋ aŋgyak, "Maŋ
mindip; kond mindenimimb. Namam nanay Gor
nup direp gipim rek gipay gok, gunap sek pikayey
mey, Gor ñin paŋgayak namba ak amek, aspim
rek giniŋgamb aŋgyak."

12 Pen Siypsiyp Ñiluk ak, miñ kaŋgol ak
wisikakniŋ niŋnik: monmon yomb sikerek ak
dakniŋ, pumb ak, wand anjil mon yiniy gach gip
rek ak gek, takin ak pisnep likañ yimb gak. 13 Gap
gok, pinim kilis ak diy, kiyaw maŋgiy pik ma gip
gok, pirmar giyowip rek ak yowyak. 14 Pen semb
biyoŋ mat ak paŋg aypay rek ak gak. Miñmon
yirik gok sek, miñmon ñiŋ timb kus gak gok sek
mindyiŋgipay tip ak kirgiy; liŋg keykey amniyak.
15 Kun gakniŋ, kiyŋ miñmon keykey gok, biyomb

yikop gok, amiy bi kond mindeyak gok, biynimb gin yimb gok, biynimb yimb ma mindek gok, kalambis mindeyak gok, biynimb kalambis ma mindeyak gok maŋgiysek, pirik am kamb miŋgan man miŋgan okok weygiyak. 16-17 Weygiy aŋgyak, "Biyomb siya ar bisiŋ mindip ak sek, Siypsiyp Ñiluk ak sek chinup yiwur yomb ñiniŋgayr ñin kisen per apun ak wip ak mey, mindenjun rek ma ayip. Kamb puŋgjiwiy akaŋ, miñmon yirik yomb guniy paŋg apiy, chinup pisnep yiwginimuŋ ak, tep yimb aŋgyak."

7

Yisrel Biynimb Kuŋaynep Gor Kil Nup Ak Diyak

1 Pen tip ak niŋnik: enjol onep tiŋgawip ak; pinim diy, mankumb, ñiŋ solwara, mon, tap okok timey ma ginimuŋ aŋgiy; day keykey tim giyak. 2-3 Enjol bap pen pumb lim gip okok nimb, Gor tap kil tikayep nuk ak dand apiy, biynimb nuk gok kuyip kil tikayniŋ, enjol pinim gey winiŋ gek gok kuyip aŋgak, "Aland gim! Biynimb Gor nup direp gipay gok maŋgiysek, kil nup ak awinbeŋ kuyip biyoŋ tikayonjun; kisen pinim ak yepyem, ap ñiŋ solwara, mankumb, mon tap gok gi timey ginimuŋ aŋgak."

4 Pen minim bap aŋgyak: biynimb Gor kil nuk awinbeŋ biyoŋ tikayniŋambay kun gok, Yisrel biynimb kiñiŋ keykey gok jimñiy, wan handret powtiy pow tawsin rek.
5 Biynimb kun gok, Jiwda kiñiŋ ak nimb 12,000;
Riwbiyn kiñiŋ ak nimb 12,000;
Gat kiñiŋ ak nimb 12,000;

⁶ Esa kiñiŋ ak nimb 12,000;
Naptalay kiñiŋ ak nimb 12,000;
Manase kiñiŋ ak nimb 12,000;
⁷ Simiyon kiñiŋ ak nimb 12,000;
Liypay kiñiŋ ak nimb 12,000;
Ayseka kiñiŋ ak nimb 12,000;
⁸ Sebyiwlan kiñiŋ ak nimb 12,000;
Josep kiñiŋ ak nimb 12,000;
Benjamen kiñiŋ ak nimb 12,000 ak mey, jimñiy
　　　wan handret powtiy pow tawsin rek.

⁹ Pen tip ak niŋiy niŋnik: Biyomb siya kiyŋ
yomb bisgak ak sek, Siypsiyp Ñiluk ak sek min-
drikniŋ, biynimb kuŋaynep ap windin yirik ar
kuyip siŋak mindeyak. Biynimb kun gok, miñmon
keykey ayak rek, kiñiŋ keykey ayak rek, wak
keykey ayak rek, minim yimb keykey apay rek,
okok nimb okok nimb apiy mindeyak. Biynimb
ñin paŋgep rek ma mindek kun gok, maŋgiysek
chech tund nep ay, alband kas di mindyiŋg, ¹⁰ Gor
nup yimb ak dand aranyiŋg, suk yomb aŋgiy
aŋgyak, "Biyomb siya kiyŋ bisgip ak sek, Siypsiyp
Ñiluk ak sek chinup tawasikrik rek mey, kim
amniŋgambun aŋgyak."

¹¹ Enjol gok maŋgiysek ap, bi siya kiyŋ yomb
bisiŋg mindek ak sek, bi minim tuŋgasikep gok
sek, tap kim mindep onep tiŋgawip gok sek
kuyip piŋiy kus kus giy, apyap koŋgim yimiy,
jiy kuyaŋgiy, Gor nup yimb ak dand aranyiŋg,
¹² aŋgyak:
"Niŋind yimb aspun!
Gor Biyomb chin ak, yimb nup ak perper nep
　　　dand aranjun.

Nuk Biyomb yimb;

Bi gos tipaŋgiy niŋimb.

Nup tep aŋgiy,

yimb dand aranyiŋ,

chinup kond mindonimuŋ aŋgey mey,

biynimb gok kuyip perper nep kond mindon-
     imuŋ.

Nimbip niŋind yimb aspun aŋgyak."

Tip Ak Yiwur Ma Diniŋgambay

13 Pen biyomb kun gok bap, yip aŋgniŋiy aŋgak, "Biynimb chech tund teprep aypay kun gok nand niŋban? Pen kiyk akay nimb opay?"

14 Aŋgek aŋgnik, "Biyomb. Yand ma niŋbiyn; yip aŋgñan aŋgrik." Kun aŋgen, yip aŋgak, "Biynimb guniy kuyip miker ñey, kosyam yimb mindiy opay. Pen kiyk Siypsiyp Ñiluk likañ ak diy, chech kiyk gok wasyim gey, tund gip. 15 Kun ak mey, kiyk Gor siya kiyŋ kiñiŋ namb siŋak mindyiŋ, pumbnamb kisyimken korip nup aŋgniŋep miŋgan ak woŋg giñiyiŋ, yimb nup dand aranyiŋ gipay. Bi siya kiyŋ bisgip kun ak, kuyip kond mind tep yimb giniŋgamb. 16 Kuyip yiwan ma giniŋgamb, ñiŋ nen ma giniŋgamb, pumb sinjrimey niŋiy yiwur ma giniŋgamb. 17 Yenen: Siypsiyp Ñiluk siya kiyŋ kiñiŋ yimb siŋak mindip ak, kuyip kond mindrep giniŋgamb. Kuyip poŋind ñiŋ kilam jiwniŋgamb okok amek, ñiŋ permindep ak ñiŋniŋgambay. Pen Gor siy ñiŋ kuyip ak maŋgiysek, wiykyokniŋgamb aŋgak."

8

Siypsiyp Ñiluk Ak Miñ Ar Ak Wisikak

¹ Pen Siypsiyp Ñiluk ak, miñ nokom mindek ak wisikakniŋ, semb biyoŋ kilpul ma giy, yep won bap yikop mindek. ² Pen niŋnik: enjol onep ar ak, Gor windin yirik ar siŋak jak mindeyak. Enjol kun gok kuyip biykul keykey ñek, di mindeyak.

³⁻⁴ Enjol bap pen tiyn tep gol diy giyak won bap diy, Gor nup tap pik simboŋgipay bind ar gol siŋak jakiy mindek. Nup tap daŋgiyey yin kuyrep wip ak kuŋaynep ñeyak, di Gor bind nup gol diy giyak ar ak daŋgiyek, sikum ak yin aranyiŋ, Gor biynimb nup aŋgniŋyak minim ak sek yiŋgoŋ giy, aran amnak. ⁵ Pen gol diy giyak tiyn won kun ak diy, mon binj Gor nup simboŋgep bind ar biyoŋ yinek gok, di tiyn miŋan biyaŋ ayek arachakek, di mankumb ar biyaŋ yokek; mon-mon apiy, añiñak diyiŋ, timuk aŋgyiŋ, aŋgek parsek amnak.

Biykul Gok Puŋgniŋ Geyak

⁶ Won kun ak, enjol onep ar biykul di mindeyak gok, dand araniy puŋgniŋ geyak.

⁷ Enjol nind ak, biykul nuk ak puŋgek, mon maŋlaŋ ak sek, dikiy niŋgomb maŋgiy ak sek likañ kom kom giy, man ar biy soŋgyowak. Pen soŋgak kun ak; mankumb biy day omiŋal nokom rek aŋgiy, day omiŋal rek mindek, day nokom bap, mon, tap kas kim kim jak mindek gok, maŋgiysek yin simbok amnak.

⁸⁻⁹ Pen enjol namb ak, biykul nuk ak puŋgek; miñmon yirik yomb sikerek mon rek yinek bap,

ñiŋ solwara namb siŋak diyokey, siyip kun okok mindeyak gok pikpaŋ pikek amek, ñiŋ solwara ak likañ tawek amek, piys tap mindeyak gok maŋgiysek kumyak.

¹⁰ Pen enjol namb kaneŋ ak, biykul nuk ak puŋgek, gap poŋglin yomb mon yinimb rek yinek bap, semb biyoŋ nimb puŋgjiw ñiŋ yomb apyowip gok sek, ñiŋ kilam jiwip gok sek kuŋaynep gi timey gak. ¹¹ Gap kun ak yimb nuk, "Malasin silik" aŋgyak. Biynimb kuŋay yimb nep, ñiŋ gi timey gak kun gok ñimbiy kumyak.

¹² Pen enjol tiŋawip ak, biykul nuk ak puŋgek, pumb, takin, gap gok sikum rek pikyiwgiy, melik tep per gip rek ma gak. Pumb ak timey giy, takin gap gok timey giy, melik giyiŋgip rek ma gak.

¹³ Pen yand kun giy niŋmindyiŋ niŋnik: yakir duk ak semb namb siŋbiyoŋ wiŋind taŋgyiŋ, minim yomb rek aŋgiy aŋgak, "Ak-ey! Ak-ey! Timey yimb giniŋ gisap. Enjol omiŋal nokom, biykul kiyk puŋgniŋ gispay ak puŋgyakniŋ, biynimb mankumb ar biy mindpay gok kuyip, timey yimb giniŋgamb aŋgak."

9

Enjol Mamind Ak Biykul Nuk Puŋgak

¹ Enjol mamind ak, biykul nuk ak puŋgakniŋ, gap semb biyoŋ nimb puŋgjiw mankumb biy owak bap nup niŋnik. Pen nup kiy kaw miŋgan kiruŋ ma tikak ak ñeyak, ² kawrumb kinjeŋ ak yikek, sikum yomb sikerek ak araniy, pumb ak sek, takin ak sek gek yiw giy, kisyim owak. ³ Kun gek, joŋ golbind gok, sikum namb kun okok nimb

gi dam man ar biyaŋ ay, tap kanj meŋg yomb gok gipay rek giniŋ geyak. 4 Gor golbind kun gok kuyip aŋgak, "Minj kas mon kas tap yerip yerip man ar biyaŋ jaknimuŋ gok, gi timey ma ginimimb; biynimb kil yand ak awinbeŋ kuyip biyoŋ ma mindip gok nep, gi timey ginimimb aŋgak."
5 Aŋgak kun ak, pisnep pikayem kumniŋgiy aŋgiy ma aŋgak, yikop takin onep mamind ak yiwur ñinimimb aŋgiy aŋgak. Kuyip yiwur ñiniŋgambay kun ak, tap kanj meŋg yomb gok siwey yiwur gip rek giniŋgamb. 6 Ñin namb kun ak, biynimb kun gok kumbinup aŋgiy niŋniŋgambay ak pen; kumemb kinjeŋram bap ma mindeniŋgamb.

  7 Joŋ golbind kun gok, biynimb kanj hos dand penpen ñaŋgniŋ, tap kilis aypay rek gok, ay mindeyak.   Jun kiyk biyoŋ ar band gol diy giyak gok ayak. Jomluk kiyk gok, biynimb rek ayak. 8 Jun kas kiyk gok, biyn jun kas rek ayak. Pen meŋg kiyk gok, kayn ayndik layon apay ak meŋg rek ayak. 9 Pambil okok, ayen siyor rek ak ayak.   Pen kuŋaynep pil pikeyak, kanj hos gok, korip gumiy sek gok kuŋaynep lipiŋg dand penpen ñaŋgniŋ amey, giygiw aŋgip rek gok aŋgak. 10 Sumb day biym, maploŋgim biynimb siwamb yiwur gip rek ak gak. Gor kuyip aŋgek, takin onep mamind ak, biynimb gok kuyip yiwur ñiyiŋg mindeniŋgambay. 11 Tap kun gok kiyŋ kiyk mey, enjol siŋok kaw miŋgan kiruŋ ma tikak ak nimb; Hiybriw minim aŋgiy, yimb nuk Abadon apay; pen Griyk minim aŋgiy, Apoliyon apay. Minim junj kun ak mey, "Biynimb gi timey yimb gip."

¹² Kun ak miker yomb nind ak wip; pen omiŋal mindip.

Enjol Kaŋgol Ak Biykul Nuk Puŋgak

¹³ Pen enjol kaŋgol ak, biykul nuk puŋgakniŋ niŋnik: minim bap bind ar gol diy giyak bak siŋak nimb, ¹⁴ enjol biykul di mindek ak nup aŋgak, "Enjol timey omiŋal omiŋal tiwniŋ ayey, ñiŋ yomb Yiwpreytiys gol siŋak mindpay gok, wisik yoknimin aŋgak." ¹⁵ Yenen: Gor enjol kun gok kuyip nind aŋgayek, simiy kun ak nep, ñin kun ak nep, won kun ak nep kond mindyiŋgipay ak mey, ñin kun ak apek, biynimb mankumb biy kuŋaynep ñaŋgniŋgiy aŋgiy, wisik yokak. ¹⁶ Pen yip aŋgyak, "Amiybi kuŋay yimb nep, tiw handret miyliyon rek tikjakiy, penpen ñaŋgniŋ gispay aŋgyak."

¹⁷⁻¹⁸ Pen niŋnik: kanj hos kiyk gok sek, bi hos ar bisgiyak gok sek ayin tiŋgliys ayak gok, gunap mon maŋlaŋ likañ rek gak, gunap miymor muk rek gak, gunap kamb walin "salpa" apay ak rek gak. Kanj hos jun gok, kayn layon jun rek ayak. Meŋ miŋgan kiyk biyoŋ sikum sek, mon maŋlaŋ sek, tap salpa yuk timey ak sek apiy gek, biynimb kuŋaynep kumyak. ¹⁹ Kanj hos kun gok kilis kiyk ak mindek, jun day bineŋ sek, yiniŋ day biym sek. Yiniŋ kiyk gok, siyŋ jun rek ayak ak mey, biynimb gok kuyip gi timey giyak. ²⁰ Pen biynimb kuŋaynep yimb kumey, biynimb mindeyak gok gak kun ak niŋiy; yenen tap siy tap timey gipun aŋgiy niŋiy ma kirgiyak. Pen tap yikop minim ma aŋgiy, gos ak niŋiy, kinjeŋ ma taŋgiy; kamb, mon, gol, siylpa, biras diy gayak

gok aŋgniŋsipun aŋgiy; kichekiy tap gok kuyip nep aŋgniŋmindeyak. ²¹ Pen chip ñaŋgiy, koyimb pikiy, kunj giy, tap siy diy, biyn siy bi siy gey amnakniŋ; yenen kun gipun aŋgiy ma kirgiyak.

10

Enjol Ak Jon Nup Buk Ñek Ñiŋak

¹ Pen tip ak niŋnik; enjol kalrimey yimb bap semb biyoŋ nimb mis apek. Enjol kun ak nup, semb kom kom gakniŋ, tiybeñ ak jun nup ak paŋg gaw giy, jomluk nuk ak, pumb rek yiniy, tomb kind nuk ak, mon yiniy maŋlaŋ gip rek ak gak. Nuk semb biyoŋ nimb apiy, ² tomb yipund kind ak ñiŋ solwara ar ak tawiy, aŋind kind ak lum ar ak tawiy, buk sikoy band bap mikal giy dimdiyiŋ, ³ kayn layon minim rek ak aŋek, timuk onep ar ak minim gunap pen aŋgyak. ⁴ Minim aŋgyak kun ak tikayin aŋgen, minim bap semb biyoŋ nimb aŋgak, "Minim kun ak sek ma tiknimin aŋgak."

⁵ Pen enjol tomb piskind ak ñiŋ solwara ar taw mindek, piskind ak lum ar taw mindek niŋnik ak, ñin yipund kind ak dand araniy Gor miñmon biyoŋ yomiy aŋgak, ⁶ "Yesek ma apiyn. Biyomb perper mindeniŋgamb ak; mankumb, solwara, semb biyoŋ maŋgiysek gayak rek, yimb nup diy niŋind yimb aspiyn. Miñiy tapin mindiy mer; ⁷ won biy nep enjol ar ak, biykul nuk puŋgakniŋ, Gor giniŋgayn aŋgak rek giniŋgamb. Biynimb gok minim kun ak ma niŋyiŋgipay ak pen; nuk bi minim nup aŋgep gok kuyip gos ñek, aŋgeyak

niŋnuk rek, miñiy maŋ asaw: pisnep miseŋ giniŋgamb aŋgak."

8 Pen minim bap semb biyoŋ nimb yip tip ak aŋgiy aŋgak, "Enjol tomb piskind ak solwara ar taw mindip, piskind ak man ar taw mindip anup am aŋgey, buk sikoy mikal giy di mindip ak, nip ñinimuŋ aŋgak."

9 Kun aŋgek, enjol mindek ak amiy, yip buk sikoy kayaŋ ak ñan aŋgen, yip ñiyiŋ aŋgak, "Diy ñiŋan. Ñimbey, meŋ miŋgan nip ak bum ñiŋ yindik gip rek giniŋgamb ak pen, koŋgiy namb biyaŋ amiy, timey giniŋgamb aŋgak."   10 Aŋgek, buk minim kun ak diy ñimben, bum ñiŋ yindik rek gak ak pen; ñimb namb biyaŋ ayen, timey gak.

11 Pen yip aŋgyak, "Biynimb miñmon keykey, wak keykey, minim yimb keykey kiyŋ kiyk gok sek, kisen kuyip yerer giniŋgamb ak, minim gunap sek aŋgniŋgamban aŋgyak."

11

Bi Gor Minim Aŋgñemb Omiŋal Ak

1 Pen yip kur par tap ayniŋbay bap ñiyiŋ aŋgyak, "Am Gor aŋgniŋep korip ak ayniŋiy, Gor nup tap simboŋgipay bind ar ak ayniŋiy ginimin. Biynimb Gor aŋgniŋep korip miŋan apiy nup aŋgniŋsipay gok kunep, ñin paŋ niŋnimin. 2 Pen biynimb Jiwda mer gok, per ap wariy mis akyaŋ mindpay rek, tip kun ak sek ma ayniŋnimin. Yenen: kiyk nep dawin yomb suŋ-tep Jerusalem timey giyiŋ mindey mindey, ñin wan tawsin tiw handret sikistiy amniŋgamb.   3 Yand pen, bi minim yip aŋgñemb omiŋal aŋgyoken, yikop

bek band rek gok yimyiŋ, minim yip aŋgñi taŋger, ñin wan tawsin tiw handret sikistiy kun ak amniŋgamb aŋgak."

⁴ Bi minim nup aŋgñemb omiŋal kun ak, mon oliyp bind omiŋal rek ak pen, lam omiŋal rek.　Kiymiŋay Biyomb mankumb biy kond mindip ak nup woŋ giñiniŋgambiyr. ⁵ Pen biyn-imb gunap kuyipmiŋay timey giniŋ gey, mon maŋlaŋ meŋ miŋgan kiyk ak nimb apiy, kuyip yinek kumniŋgambay.　Kuyipmiŋay nembnemb geniŋgambay, kun ak rek nep giniŋgamb. ⁶ Gor kuyipmiŋay aŋgayek woŋ nup gi dand amyiŋ, miñmon ma pikaŋ aŋger, ma pikniŋgamb; ñiŋ gok likañ tikaŋ aŋger, likañ tikniŋgamb; biyn-imb gok kuyip miker yerip yerip gok gaŋ aŋger, giniŋgamb. ⁷ Pen Gor minim ak aŋgñi dand amiy, day jiwrikniŋ, tap ayndik kaw kiruŋ ma tikak biyaŋ nimb winiŋgamb ak, kiymiŋay yip penpen gi dand amiy, pisnep ñaŋgayek kumniŋgayr.

⁸ Chip par omiŋal kun ak mindeniŋgayr miñmon dawin yomb lor namb siŋak.　Dawin kun ak mey, Biyomb ak nup mon kiros bak biyoŋ ñaŋgbirikayak.　Biynimb miñmon kun ak, Sodom yip, Yijip yip mindrep ma giyiŋgipay rek ak mindpay.

⁹ Pen biynimb miñmon okok keykey mindpay rek, minim keykey apay rek, wak keykey ayak rek, kuyipmiŋay yiruk niŋniŋgambay rek, chip omiŋal kun ak ma dam komnimimb aŋgey; kum-niŋgayr ñin day ak tikiy, ñin omiŋal nokom sek ñaŋgayniŋgambay tip siŋak nep mindeniŋgayr.

¹⁰ Bi Gor minim aŋgñemb omiŋal kun ak, biynimb man ar biy ker gok kuyip, miker yomb ñiyiŋpiyr rek, pen panj aŋgiy, tap yomb ñimbyiŋ, kamep aŋgyiŋ, tap pen ñek pen ñek gi mindeniŋgambay.

¹¹ Pen ñin day ak sek, ñin omiŋal nokom sek mindiy, Gor añiŋ band ak yokek namb kuyip biyaŋ amek tikjakrik. Kun gek niŋiy, biynimb gok kuyip jel gak. ¹² Pen minim bap, semb biyoŋ nimb kuyipmiŋay wiyr aŋgiy, suk aŋgek mey, biynimb ñaŋep kiykmiŋay gok niŋmindyakniŋ, Gor miñmon biyoŋ amer, semb ak kuyip yiwgak.

¹³ Pen won kun siŋak nep monmon yomb sik-erek ak diy, dawin yomb ak day onep anjip ak mindakniŋ, day onep wanjrem ak pikjispuk giy, biynimb sepen tawsin pikayak. Pen biynimb mindeyak gok, tap gak kun ak niŋiy pirikiy, Gor Biyomb semb biyoŋ ak nup yimb dand aranyak.

¹⁴ Pen niŋim! Miker yomb nind ak gak, namb ak gip, miñiy kisen ak giniŋ gisap.

Enjol Ar Ak Biykul Nuk Puŋgak

¹⁵ Won kun siŋak nep enjol ar ak, biykul nuk ak puŋgakniŋ, minim bap semb biyoŋ nimb aŋgiy aŋgak, "Miñiy tikiy biyomb gunap key mer: Biy-omb chin ak sek, Kiyŋ yomb key yimb nuk ak sek kiyŋ mindiy, miñmon okok maŋgiysek perper kond mindeniŋgayr aŋgak." ¹⁶ Pen biyomb ñin jiwiy andikiy nokom siya kiyŋ ar kiyk ak bisiŋg mindeyak gok, koŋgim yimiy jiy kuyaŋgiy, Gor nup aŋgniŋyiŋ aŋgyak:

¹⁷ "Gor. Nand Biyomb key yimb!
Nind mindyiŋgipan, miñiy mindnep mindpan!

Biyomb yimb per mindpan rek, miñiy tikiy biyn-
imb miñmon okok
maŋgiysek kond mindpan ak mey, nip tep yimb
aspun!

[18] Biynimb miñmon okok nimb nip niŋiy kaljiw
mindyiŋgipay.
Pen miñiy kuyip yiwur ñiniŋgamban ñin ak wip.
Biynimb kumyak gok kuyip, kor gep ñin ak wip
ak mey; kuyip kor
giy, biynimb nip direp gipay gok, minim nip
aŋgep gok, suŋ-tep
mindpay gok, nip niŋiy ñawil dipay gok, yimb sek
mindpay akaŋ,
tam okok mindpay gok maŋgiysek direp
giniŋgamban.
Pen biynimb monmon giy, biynimb gunap kuyip
ñaŋg pikaypay gok kuyip, pen kunep timey
giniŋgamban aŋgyak."

[19] Kun aŋgyakniŋ, Gor aŋgniŋep korip semb biyoŋ
ak miŋgan yikiy, Gor minim mindek kes won ak
miseŋ gek niŋnik. Won kun ak nep timuk añiñak
diy, giw yomb sikerek ak aŋgiy, miñmon niŋgomb
maŋgiy gok pikiy, monmon apiy gak.

12

Biyn Ak Sek Ñom Nim Ak Sek

[1] Tap key kindiknimb yomb bap, semb namb
siŋbiyoŋ gek niŋnik. Biyn bap pumb melik rek
giy, takin ak tawbirikiy, gap onep wimiŋgan ak,
kiwiyn aypay ar band nuk ar biyoŋ ayek mindek.
[2] Pen nuk ñapan tikniŋg, ñapan ñiŋakniŋ wuŋg
pikak.

³ Tap key kindiknimb bap sek, semb namb siŋbiyoŋ miseŋ gek niŋnik. Ñom nim likañ sek, yomb sikerek ak mindek. Jun nuk onep ar ak ay, kom nuk onep wanjrem ak ay, kiyŋ aypay ar band gok, jun ar keykey ay mindek. ⁴ Ñom nim kun ak, yiniŋ nuk ak gap semb biyoŋ gok pikek, kuŋaynep puŋgjiw lum biy yowyak. Kun ak gap maŋgiysek ñin paŋg ay, day omiŋal mindakniŋ, day bap rek puŋgjiw yowak. Pen nuk biyn ñapan tikniŋ gek ak, tikek ñiŋiyn aŋgiy, ap kond nep mindek. ⁵ Pen biyn kun ak Ñinuk ayin kur par ak diy, biynimb miñmon okok maŋgiysek kond mindeniŋgamb ak nup tikayek, Gor Ñinuk kun ak piliŋ diy, dand siya kiyŋ nuk mindip ar biyoŋ amnak. ⁶ Gor biyn kun anup tip bap gayek, pirik kun okok amiy, kun okok nep mindakniŋ, Gor nup tap keñmaŋgiy ñiyiŋ kond mindeniŋgamb, ñin wan tawsin tiw handret sikistiy amniŋgamb.

⁷ Pen enjol yomb Maykol enjol nuk gok diy, ñom nim ak kichekiy malñiluk nuk gok diy penpen gi dand amiy mey, ⁸⁻⁹ ñom nim ak kichekiy malñiluk nuk gok sek, semb biyoŋ nimb ñaŋgjiw yokey pisnep lum biy wiyak. Ñom nim kun ak mey, Seytan nep. Nuk nep biynimb miñmon okok kuyip tom gek, minim nup ak niŋyak.

¹⁰ Pen minim yomb bap, semb biyoŋ nimb aŋgiy aŋgak:

"Kiyŋ yomb key yimb Gor chinup yokip anep,
       biynimb gok kuyip kim dip. Nuk nep
       Kiyŋ yomb mindip ak mey, mam ay
       chinup gok kuyip pumbnamb kisyimken

aŋgjiw mindyiŋgip anup, mankumb biyaŋ diyokak.

11 Pen biynimb Kiyŋ yomb key yimb anup chiŋgyak gok, Siypsiyp Ñiluk likañ ak gek, biynimb nuk mindpun aŋgiy, ma pirikyak; chinup ñaŋgniŋ ñaŋgniŋgiy aŋgiy, Kiyŋ yomb key yimb anup chiŋgiy nep mindey mey; Seytan kuyip gek, apyap pikniŋgiy rek ma ayak.

12 Kun ak nimb biynimb semb biyoŋ mind-pim gok, tep gakniŋ mindenimimb. Pen mankumb ak sek, solwara ak sek simb niŋep. Yenen: Seytan nup mindpim kun biyaŋ diyokey, ñin nuk kuŋay ma mindip rek, kaljiwiy nimbip gi timey giniŋgamb aŋgak."

13 Pen ñom nim kun ak, yip man ar biy diyokpay aŋgiy gos ak niŋiy, biyn Ñi tikak ak nup wur sek yukniŋ gek, 14 Gor nup yakir duk pilkind rek yomb omiŋal ay ñek, wiŋind miñmon nep namb okok amnak. Am kun okok mindakniŋ, nup kond mindek, ñin wan tawsin tiw handret sikistiy amniŋgamb.

15 Pen ñom nim yomb ak, ñiŋ wilik rek wokyoken, biyn kun ak nup woŋind amnaŋ aŋgiy, wokak ak pen, 16 Gor gek ñiŋ kun ak man miŋan okok paŋg amiy, kur kur gek amnak. 17 Kun gek, ñom nim ak milukrimey yimb yapek, biyn kun ak ñapan tikayep nuk gok, Jiysis nup chiŋgiy, Gor minim kindik giy gipay gok yip penpen giniŋ, 18 am ñiŋ solwara gol siŋak jak mindek.

13

Tap Ayndik Bap Ñiŋ Solwara Namb Okok Nimb Arachakak

¹ Mindakniŋ niŋnik: tap ayndik rek bap, ñiŋ solwara namb okok nimb mindiy, arachakak. Jun nuk onep ar ay, kom onep wanjrem ay gak. Bi kiyŋ aypay ar band onep wanjrem ak, kom day keykey ay mindek. Pen jun nuk onep ar ak, Gor nup aŋgjiwep yimb gunap tikayey mindek. ² Tap ayndik kun ak, kayn kasek taŋgip "lepet" apay rek ak pen; tomb nuk gok, kayn beya tomb kilis rek ayak; meŋg miŋgan nuk ak, kayn layon meŋg miŋgan rek ayak. Pen ñom nim ak, tap kun anup bak ay mindiy aŋgek, tip nup ak diy, biyomb mindiy, biynimb kuŋay yimb nep kuyip kond mindyiŋg gek amnak. ³ Jun nup bap, nind pisnep ñaŋgayey kalaw gak rek ayak ak pen; tip ak suŋ ayak. Kun gek, biynimb man ar biy maŋgiysek gos gos ay, nup kindik giyak. ⁴ Bi kun biy biyomb key yimb mindip; biynimb gunap nuk yip penpen giniŋgiy rek ma ayip aŋgiy, nup lotiw rek giyiŋ, minim nup ak kindik giyak. Pen ñom nim ak, nup bak ayek biyomb mindek ak mey, nup sesek lotiw giyak.

⁵ Pen Gor tap ayndik kun anup ñinen kirgek, ñin wan tawsin tiw handret sikistiy ak, biynimb gok kuyip kond mindiy; Gor nup aŋgjiwyiŋg; yimb nuk key dand aranyiŋg gi mindek. ⁶ Nuk kun giy Gor nup aŋgjiwiy, miñmon nup mindip biyoŋ aŋgjiwiy, biynimb nuk yip mindpay gok kuyip aŋgjiwiy gak. ⁷ Pen Gor nup ñinen kirgek, biynimb tep nuk gok yip penpen giy, ñaŋgjiwyokiy,

biynimb okok maŋgiysek: miñmon keykey, kiñiŋ keykey, minim yimb keykey, wak keykey ayak rek kuyip kond mindek.   8 Biynimb maŋgiysek rek, tap ayndik kun anup lotiw giniŋgambay. Pen biynimb siŋok: miñmon ma alwol gayak ñin ak, Gor per mindeniŋgambay aŋgiy, yimb kuyip Siypsiyp Ñiluk kumak buk yomb nup biyaŋ tikayak gok nep, tap ayndik kun ak nup, lotiw ma giniŋgambay.

  9 Biynimb gos timund sek mindenimimb gok, Gor minim aŋgip kun biy niŋnimimb! 10 Biynimb Gor kalambis amniŋgiy aŋgiy niŋimb gok, kalambis amniŋgambay. Biynimb baynat diy piŋiyey kumniŋgiy aŋgiy niŋimb gok, baynat diy piŋiyey kumniŋgambay. Kun giniŋgamb rek, Gor biynimb nuk gok ma apyap pikjun aŋgiy, nup gosimb niŋyiŋ, chiŋgrep giy mindyiŋ mey, ma apyap pikniŋgambay.

   Tap Ayndik Bap Pen Lum Namb Akyaŋ Nimb Arachakak
  11 Pen tip ak niŋiy niŋnik: tap ayndik rek bap sek, man namb akyaŋ nimb arachakak. Kom nuk omiŋal ak, siypsiyp ñiluk kom rek ayak ak pen; minim nuk ak, ñom nim rek aŋgak. 12 Nuk tap ayndik nindnimb anup woŋg giñiyiŋ, biynimb miñmon okok maŋgiysek nembnemb gek, tap ayndik nindnimb baynat piŋiyey mey kumak ak pen, tip mindek kun anup, lotiw rek giyak.

  13 Tap ayndik nindnimb ak, tap ayndik kisenimb ak nup bak ayakniŋ, tap mageprek kuŋaynep gak. Biynimb niŋmindyakniŋ, nuk gek, mon maŋlaŋ ak semb biyoŋ nimb man

biy wak. ¹⁴ Biynimb mankumb biy nimb gok
niŋmindyakniŋ, kuyip yesek tom giyn aŋgiy, tap
mageprek kun gok gek, niŋind nep aŋgip aŋgiy
niŋyak. Pen bi kun ak, biynimb mankumb biy
kuyip maŋgiysek aŋgak, "Tap ayndik baynat
piŋiyey mey kumak ak pen, tip mindip ak nup
yimb dand araniŋg," tap nup rek bap gaynimimb
aŋgek," tap kun ak rek bap gayak. ¹⁵ Pen Gor
tap ayndik ak nup ñinen kirgek, tap gayak kun
ak nup, añiŋ band ak puŋgek amek, kim mindiy,
minim aŋgiy aŋgak, "Yand biyomb. Yip nep lotiw
ginimimb aŋgak." Kun aŋgek, biynimb nup ma
lotiw giyak gok, maŋgiysek aŋgek ñaŋgdiyak.
¹⁶ Nuk biynimb yimb mindek gok, yimb ma
mindek gok; maniy kuŋay mindek gok, maniy
ma mindek gok; kalambis woŋg giyak gok, yikop
mindeyak gok kuyip maŋgiysek, yand nimbip
kond mindpiyn rek, kil yip ak dinimimb aŋgek,
maŋgiysek rek kil nup ak diyak. Gunap kil nuk
kun ak ñin yipund kind ak diyak, gunap awinbeŋ
biyoŋ diyak. ¹⁷ Pen biynimb kil nup kun ak
ma diyak gok, tap tawniŋg akaŋ, sikyim giniŋg,
giniŋgiy rek ma ayak. Kil kun ak mey, yimb akaŋ
namba nuk ak.

   ¹⁸ Biynimb gos tep niŋbay gok, minim junj
kun ak, piyow niŋniŋgiy rek mindip. Niŋrep giy
mey; tap ayndik rek kun ak, namba nuk junj ak
niŋniŋgambay. Namba kun ak, bi bap yimb nuk
ak mindip. Namba kun ak mey 666.

14

Biynimb Kuŋaynep Kamep Kisenimb Bap

Aŋgyak

¹ Pen tip ak niŋiy niŋnik: Siypsiyp Ñiluk ak Sayon dum biyoŋ jakiy mindakniŋ, biynimb wan handret powtiy pow tawsin gok nuk yip mindeyak. Biynimb nuk yip mindeyak kun gok, awinbeŋ kiyk biyoŋ maŋgiysek yimb nuk ak sek, Nop yimb ak sek tikayey mindek. ² Pen minim bap, semb biyoŋ nimb ñiŋ sinj yomb piŋiy giw aŋgip rek akaŋ, timuk giw parsek aŋgip rek ak aŋgek niŋnik. Minim tep kun ak, giyta pikambay aŋgip rek ak aŋgak. ³ Pen tap pilkind onep kaŋgol ayak gok sek, bi minim tuŋgasikep gok sek siya kiyŋ nup ak piŋiy kus gi mindyakniŋ, biynimb wan handret powtiy pow tawsin gok kuyip di namb ay, kamep aŋgyak. Kamep kun ak kisenimb; biynimb lum ar biy nimb yikop gok niŋniŋgiy rek ma ayak; biynimb wan handret powtiy pow tawsin Gor dak kun gok nep niŋniŋgiy rek ayak. ⁴ Biynimb kun gok mey, mind tep giy suŋ nep mindiy, Siypsiyp Ñiluk ak yip nep tapay. Krays kuyip biynimb yikop namb okok nimb diy, dand Nop ker awak rek, kiyk tap marip kisenimb gunap pipaŋ dapiy, Gor apiymiŋay kuyip simboŋ ñey, dipiyr rek ak mindpay. ⁵ Gor minim niŋind nuk ak kisen gun aŋgiy; suŋ-tep mindpay.

Enjol Omiŋal Nokom Minim Aŋgñiyak

⁶ Pen tip ak niŋiy niŋnik: enjol bap semb namb siŋbiyoŋ wiŋind taŋgyiŋ, Gor minim tep per mindeniŋgamb ak, biynimb man ar biy, wak keykey ayak rek, minim yimb keykey apay rek, miñmon keykey mindpay rek, ⁷ kuyip suk yomb

aŋgiy aŋgak, "Kor yomb giniŋgamb ñin ak wip rek, Gor nup jel pirikiy, nuk Biyomb semb biyoŋ, man biy, ñiŋ solwara, ñiŋ key paŋgjakip gok maŋgiysek gayak aŋgiy, yimb nup ak dand aranimimb aŋgak."

8 Enjol bap, enjol nind ak nup kisen giyiŋ aŋgak, "Gor gek miñmon yomb Babiylon pisnep apyap pikip-ow! Binuk dinimuŋ ak mindakniŋ, bi yesek gok siy di mindip.　Pen ñiŋ wayn kilis nuk ñiŋimb ak, biynimb miñmon keykey gok kuyip ñek ñimbey, nuk gip rek, sakiy giy nep gipay aŋgak."

9 Enjol bap pen, enjol nind omiŋal ak kuyip kisen giy, suk yomb aŋgyiŋ aŋgak, "Biynimb tap ayndik anup lotiw giyiŋ, tap nup rek niŋiy gayak ak nup lotiw giyiŋ, kil nup ak awinbeŋ biyoŋ akaŋ, ñin ar siŋak diniŋgambay gok, 10 Gor nup miluk yimb yapek, ñiŋ wayn silik yimb ak, kap kuyip biyaŋ paŋgek aranjakek, ñek ñiniŋgambay. Siypsiyp Ñiluk ak sek, enjol suŋ-tep nuk gok sek niŋmindyakniŋ, kuyip aŋg mon key yinjap ak yokek, mon maŋlaŋ salpa sek ak kuyip yinakniŋ wuŋg pikmindeniŋgambay. 11 Mon sikum kun ak, perper nep araniŋgamb. Kun ak, biynimb tap ayndik ak nup lotiw giyiŋ, tap nup rek niŋiy gayak ak nup lotiw giyiŋ, kil nup diniŋgambay gok, Gor kuyip pen, yiwur yomb ak pumbnamb kisyimken ñiniŋgamb aŋgak."　12 Kun ak, chin biynimb Gor aŋgip rek giyiŋ, Jiysis nup gosimb niŋbun gok, Gor apiymiŋay kuyip chiŋrep giy gon amnimuŋ.

13 Pen minim bap, semb biyoŋ nimb yip aŋgak,

"Minim aŋgniŋ gispiyn biy tikaynimin. Miñiy miker gip ñin biy, biynimb Gor nup chiŋgiy kumniŋgambay gok kuyip, tep yimb giniŋgamb aŋgak." Aŋgek, Gor Kawnan ak aŋgak, "Niŋind yimb. Kiyk miker diyiŋ woŋ kosyam gipay rek, Gor niŋimb ak mey, nuk aŋgek am nuk yip añiŋ ay, miñmiñ giyiŋ mindeniŋgambay aŋgak."

Tap Woŋg Man Ar Biy Wos Gip

14 Pen niŋnik: Bi bap Ñinuk rek ak, semb tund band ar ak bisiŋ mindek. Jun nuk biyoŋ, bi kiyŋ aypay ar band ak ay, ñayip goŋgemb kindrimey wiyt maŋgiy tik dand opay rek bap di mindek.

15 Pen enjol bap, Gor aŋgniŋep korip miŋgan biyaŋ nimb apiy, bi semb namb siŋak bisiŋ mindek anup, suk yomb aŋgiy aŋgak, "Lum ar biyaŋ wiyt maŋgiy gok maŋgiysek pik gip. Wiyt tik dand owep ñin ak wip rek, ñayip nand kun ak diy, tiknimin aŋgak." 16 Aŋgek, bi semb namb siŋak bisiŋ mindek ak, ñayip nuk ak diy, wiyt maŋgiy lum ar jakak gok maŋgiysek tikak.

17 Enjol bap pen, ñayip goŋgemb bap diy, Gor aŋgniŋep korip miŋgan semb biyoŋ nimb mis owak.

18 Won kun ak nep, enjol mon maŋlaŋ kond mindyiŋgip ak, Gor nup tap simboŋgep bind ar ak nimb apiy, enjol bap nup suk yomb aŋgiy aŋgak, "Wayn maŋgiy lum ar biyaŋ nimb gok pik gip rek, maŋgiysek tik dap nan-ginimin aŋgak." 19 Kun aŋgek, enjol kun ak, ñayip goŋgemb nuk ak diy, wayn maŋgiy gok tikdam, Gor nup miluk yapek, wayn maŋgiy tawsimbjakip kiwok miŋgan ak yokak.

²⁰ Miŋgan kun ak yokek tawsimbjakakniŋ, likañ ak tan aranjakiy, ñiŋ wilik yomb apyowip rek wiw aŋg apyapyiŋg, chiriy handret tiwendiy (320) kiylowmiyta rek amnak.

15

Enjol Gok Geniŋgambay Miker Yomb Keykey Onep Ar Ak Giniŋgamb

¹ Pen tap key kindiknimb niŋiy wal aŋgep rek bap sek, semb namb siŋbiyoŋ gek niŋnik. Gor nup miluk yimb yapek, miker onep ar ak gek, pisnep day jiwniŋgamb aŋgiy, enjol nuk onep ar ak kuyip aŋgayek, miker yomb kun gok, dand lum biy winiŋ geyak.

² Pen kiñiŋ kun siŋak niŋnik: ñiŋ chemb bap rek, mon maŋlaŋ sek yiŋgoŋ giy, galas rek kind yimb aŋgiy mindek. Biynimb tap ayndik ak sek, tap nup rek gayak ak sek, yimb nup namba ak sek asikrep giy, minim nup taw achip giyak gok; gol kun siŋak mindeyak. Gor kuyip giyta keykey ñek; ³ bi Mosis Gor nup woŋg giñiyiŋgip minim ak sek, Siypsiyp Ñiluk minim ak sek aŋgyiŋg, kamep aŋgiy aŋgyak:

"Gor. Nand Biyomb key yimb. Woŋg nand ma ginimin rek bap ma mindip; yerer giniŋg giniŋgamban.

Nand Biyomb miñmon okok maŋgiysek kond mindpan ak mey, yipund giy ar ak nep gipan.

⁴ Biynimb maŋgiysek nip niŋiy, ñawil diniŋgambay.

Nip Biyomb aŋgiy, yimb dand araniŋgambay.

Nand miñ yipund giy ar ak nep gipan ak niŋiy, miñmon okok maŋgiysek ap nip aŋgniŋniŋgambay aŋgyak."

⁵ Kisen pen niŋnik: Gor aŋgniŋep korip semb ar biyoŋ ak miŋgan yikiy, Gor ser korip ak miseŋ mindek. ⁶ Enjol onep ar ak, biynimb man ar biy gok kuyip, miker yomb ñiniŋ, Gor aŋgniŋep korip miŋgan biyaŋ nimb mis wiyak. Enjol kun gok, chech tund tep ñiñakol gak gok nep aydiy, ler kamb gol diy giyak gok, kond namb ak aybirikiy owyak. ⁷ Tap pilkind onep kaŋgol ayak gok, bap ap enjol onep ar ak kuyip, diys keykey ñak. Diys miŋgan kun gok, Biyomb perper mindeniŋgamb ak, biynimb mindrep ma gey miluk niŋimb minim yomb ak arachakiy mindek. ⁸ Gor Biyomb jel gip ak mey, minim yomb nuk kun ak mindakniŋ, aŋgniŋep korip miŋgan ak sikum arachakiy mindek; biynimb bap miŋgan kun ak, amniŋgiy rek ma ayak. Enjol onep ar ak, miker yomb biynimb ñiniŋ geyak gok ñidiy nep, korip miŋgan kun ak amniŋgiy rek ayak.

16

Enjol Miker Yomb Onep Ar Ak Dand Wiyak

¹ Pen day niŋiy niŋnik: minim bap Gor aŋgniŋep korip miŋgan biyaŋ nimb enjol onep ar ak kuyip, suk yomb aŋgiy aŋgak, "Biynimb timey gipay rek Gor miluk yapek, kuyip miker ñiniŋ, diys onep ar tumb biyoŋ aranjakiy mindip gok, dam lum ar biyaŋ soŋgem amnaŋ aŋgak."

² Kun aŋgek, enjol nind ak diys nuk dam lum ar biyaŋ soŋgek, biynimb tap ayndik kil nup ak

diy, tap nup rek gayeyak lotiw giyak gok, kuyip soy ayndik yiwur yomb sikerek gak gok ayak.

3 Enjol namb ak, diys nuk dam ñiŋ solwara ar ak soŋgek, ñiŋ solwara ak, biynimb ñaŋgey likañ wip rek ak ay, tap ñiŋ solwara namb kun okok mindeyak gok, maŋgiysek kumdiyak.

4 Enjol namb kaneŋ ak, diys nuk dam ñiŋ kilam jiwip gok sek, yikop apyowip ar gok sek soŋgek, ñiŋ gok maŋgiysek likañ ayak. 5 Pen enjol ñiŋ maŋgiysek kond mindip ak aŋgak, "Gor. Nand kuyip niñind yimb kun gipan. Nand Bi suŋtep yimb. Nind yimb yimb mindiy, mind dand apiy, mindnep mindpan. 6 Biynimb kun gok nep mey, biynimb nip ker gok kuyip pikay, bi minim nip aŋgep gok kuyip, ñaŋgayey likañ yowak ak mey, kuyip pen kunep likañ ñey ñimbsipay ak, giy dispay aŋgak." 7 Kun aŋgek, minim bap Gor nup simboŋgep bind ar ak nimb aŋgak, "Gor. Nand Biyomb yimb; biynimb tap okok maŋgiysek kond mindpan. Biynimb gok kuyip yiwur ñimban ak, gipay rek niŋiy, pen kunep gipan aŋgak."

8 Enjol tiŋawip ak, diys nuk dam pumb anup soŋgek, biynimb gok kuyip sinjrimey yimb niŋnimuŋ rek ayak. 9 Sinjrimey yimb niŋiy, kuyip tapin yinak ak pen; yenen timey gipun aŋgiy mindrep giy, yimb nup ak ma dand araniyak. Chinup miker ñisap aŋgiy, nup aŋgjiwyak.

10-11 Enjol mamind ak, diys nuk dam tap ayndik siya kiyŋ mindek ar siŋak soŋgek, biynimb nuk kond mindyiŋgip namb ak, kisyim yiwiŋ dak. Soy ayndik ay, yiwur yomb gek, alemb

siwbirikyak ak pen; timey giyak ar ak ma kir-
giyak; giyiŋ nep mindiy, Gor semb biyoŋ nup
aŋgjiwyak.

¹² Enjol kaŋgol ak, bi kiyŋ yomb miñmon pumb
limgip okok nimb ap, Siypsiyp Ñiluk ak yip pen-
pen giniŋgambay ñin ak wip rek, ap penpen
giniŋgiy aŋgiy, diys nuk ak dam ñiŋ yomb Yiw-
preytiys soŋek, ñiŋ kun ak pisnep milip gak.

¹³ Kun gakniŋ, malñiluk as rek ayak omiŋal
nokom niŋnik. Bap ñom nim meŋ miŋgan ak
nimb aranjakak; bap tap ayndik meŋ miŋgan
ak nimb aranjakak; bap bi Gor minim aspiyn
aŋgiy, yesek nep aŋgniŋgamb ak meŋ miŋgan
biyaŋ nimb aranjakak. ¹⁴ Malñiluk kun gok,
Seytan ñapan nuk yimb ak mey, tap mageprek
gok giniŋgiy rek ayak. Gor ñin yomb nuk ak,
giniŋgamb rek niŋiy niŋnik; kiyk am kiyŋ miñmon
keykey mindpay rek amiy, kuyip poŋind apiy, Gor
bi tap okok maŋgiysek alwol gayak ak yip penpen
gey amnak.

¹⁵ "Niŋrep ginimimb! Yand winiŋ, bi tap
siydep gok ma niŋmindpay won ak, opay rek
ak winiŋgayn! Kun ak mey, biynimb wisin
ma kiniy, chech ayrep giy mindeniŋgambay gok
kuyip, nambiŋ ma giniŋgamb; kuyip den miñmiñ
giniŋgambay!"

¹⁶ Pen malñiluk kun gok, bi kiyŋ miñmon keykey
gok kuyip, dap nan-giniŋgambay miñmon ak, Hiy-
briw minim aŋgiy Amagedon apay.

¹⁷ Enjol ar ak, diys nuk ak soŋgak namb
nep ar bikyoŋ. Soŋgek, minim bap siya kiyŋ
Gor aŋgniŋep korip miŋgan biyaŋ nimb suk

yomb aŋgiy aŋgak, "Miker yomb gok day ji-
wip aŋgak." ¹⁸ Kun aŋaknin, timuk aŋgiy giw
aŋgek amnaknin, añiñak diyiŋ kasin maŋgiy bol
gok yap pikiy, monmon yomb sikerek biynimb
mankumb biy, nind ma niŋyiŋgipay rek bap
awak. ¹⁹ Monmon yomb sikerek kun ak diy,
dawin yomb Babiylon ak biw aŋgiy, asik taw
omiŋal nokom ay, dawin yomb miñmon keykey
okok maŋgiysek, korip tap gok puŋjiw kosiy
masiy gak. Gak kun ak, Gor nup miluk yimb
yapek, Babiylon biynimb giyak ak sakiy ma giy,
kuyip ñiŋ silik kap tumb biyoŋ aranjakak ak,
ñek ñiŋyak. ²⁰ Pen miñmon sikoy ñiŋ timb
kus gak gok sek, miñmon yirik gok sek pisnep
kurgak. ²¹ Miker yomb yimb ak mey, dikiy
niŋgomb maŋgiy yomb sikerek gok semb biyoŋ
nimb yapiy, biynimb gok kuyip sinjrimey yimb
pikak. Kuyip sinjrimey yimb pikek niŋiy, Gor nup
pisnep aŋgjiwyak.

17

Kinjeŋram Biyn Yomb Rek Bap Yiwur Yomb Diniŋgamb

¹ Enjol onep ar miker keykey dand wiyak gok,
bap ap yip aŋgak, "Biy apey, nip yomen niŋan!
Biynimb gok kuŋaynep ñiŋ rek mindey, kin-
jeŋram biyn rek bap, ñiŋ kas ar kun ak mindip.
Pen Gor nup yiwur yomb ñiniŋamb rek, nip
yomiyn. ² Bi kiyŋ miñmon keykey mindpay rek,
kinjeŋram biyn kun ak yip giraŋgyiŋ, biynimb
lum ar biy yikop gok kunep, ñiŋ wayn timey nuk
ñimb ak ñimbey, kuyip sakiy ayip aŋgak."

3 Pen Gor Kawnan ak yip goŋ ayakniŋ, enjol ak yip dand miñmon nep namb okok amek niŋnik: biyn bap, tap ayndik likañ bap ar biyoŋ bisiŋ mindek.   Tap ayndik kun ak, mumbwak nuk okok, yimb Gor nup aŋgjiwep gok, kuŋay yimb nep tikayey mindek.   Jun nuk onep ar ak ay, molond onep wanjrem ak ay gak. 4 Pen biyn rek niŋnik kun ak; chech likañ biyn yomb aypay rek ay, gol gunap, biys teprep maniy yomb tawpay gunap mumbwak nuk okok maŋgiysek ayak. Kap gol diy giyak bap di mindek. Kap miŋgan kun biyaŋ, tap gach tap timey nuk gak gok aranjakiy mindek.   5 Awinbeŋ nup biyoŋ, minim weygiy mindyiŋgip bap tikiy aŋgyak, "Dawin yomb yimb Babiylon biynimb bi yesek gok yip girapay gok, biynimb timey yimb gipay gok, nonim kiyk yimb aŋgyak." 6 Pen niŋnik: biyn kun ak, biynimb Gor nup direp giyak gok pikay, biynimb Jiysis nup gosimb niŋiy miseŋ aŋgyak gok kuyip pikay gi dand amiy, pisnep sakiy ayak. Gak kun ak niŋiy, jiwdiy gos par aynik.

7 Pen enjol ak yip aŋgak, "Yenen jiwdiy gos par aysipan?   Tap ayndik jun onep ar ay, molond onep wanjrem ay gip ak sek, kinjeŋram biyn tap ayndik ar biyoŋ bisgiy, nup dand taŋgip ak sek minim kiñiŋ ak, nip aŋgñiniŋ gispiyn.   8 Tap ayndik niŋamban kun ak, nind mindyiŋgip; miñiy ma mindip; pen maŋ mindip; nuk kaw miŋgan kiruŋ ma tikak biyaŋ nimb apek, Gor gek pisnep kurginiŋgamb. Gor miñmon ma alwol gayak ñin ak, biynimb lum ar biy diniŋgayn aŋgiy niŋak gok, yimb tikayak buk nuk biyaŋ. Pen biynimb

yimb kuyip ma tikayak gok, tap ayndik kun ak tip mindek niŋiy, wal yimb aŋgniŋambay. Yenen, nuk nind mindyiŋgip, miñiy ma mindip ak pen, kisen tip ak mindeniŋgamb.

9 "Minim kun gok niŋrep giy nep mey, niŋbay. Tap ayndik jun nuk onep ar bineŋ mindamb niŋambur ak, minim kiñiŋ ar omiŋal mindip. Bap yirik keykey onep ar ak; bap kiyŋ keykey onep ar ak. Yirik kun gok, yirik siŋok, kinjeŋram biyn beŋ nup okok mindpay gok apiyn. 10 Kiyŋ kamb kun ak, onep mamind ak nind kiyŋ mindiy apyap pikdeyak, miñiy kaŋgol ak kiyŋ mindip. Nuk apyap pikeniŋgamb, kiyŋ ar ak pen tip nup ak diy, sikoy won bap nep, biynimb gok kuyip kond mindeniŋgamb. 11 Pen tap ayndik, nind mindyiŋgip ak miñiy ma mindip rek, nuk key kiyŋ jiy bineŋ mindip. Nuk mey, kiyŋ onep ar ak nimb bap. Nuk kiyŋ mindeniŋgamb ñin ak, Gor gek pisnep apyap pikniŋgamb. 12 Pen molond onep wanjrem niŋamban gok, kiyŋ onep wanjrem biyoŋ. Kiyk miñiy ma mindpay ak pen, kisen Gor gek kiyk biyomb kiyŋ mindiy, tap ayndik ak yip woŋg giyiŋ, biynimb gok kond min-deniŋgambay. 13 Yenen kiyk gos ar nokom niŋiy, tap ayndik ak nup aŋgey, tip kuyip ak diy, biyn-imb gok kuyip won bap nep kond mindeniŋgamb. 14 Kiyŋ kun gok, Siypsiyp Ñiluk ak yip penpen giniŋgambay ak pen, nuk kiyŋ gok maŋgiysek, biyomb gok maŋgiysek kiyŋ yomb kiyk mindip rek; nup ñaŋg pikayniŋgiy rek ma ayniŋgamb. Biynimb nuk key niŋiy suk aŋgiy dip gok, nup chiŋgiy nep mindeniŋgambay rek, nuk yip kiyŋ

yikop kun gok kuyip wiyniym giniŋgambay."

15 Pen enjol kun ak yip aŋak, "Ñiŋ siŋok kinjeŋram biyn bisiŋ mindamb niŋamban ar ak mey, biynimb wak keykey ay, minim yimb keykey aŋgiy, miñmon keykey mindpay rek ak niŋban.   16 Molond onep wanjrem niŋamban gok sek, tap ayndik ak sek kinjeŋram biyn ak nup miluk yimb niŋiy, tap nup gok maŋgiysek piliŋ deniŋgambay mey, daynep mindeniŋgamb. Pen mumbwak nup ak ñimbiy, day day mindeniŋgamb gok, daŋgiyey yinsimbok amniŋgamb. 17 Yenen: Gor kuyip gos ñek, gos ar nokom niŋiy, tap ayndik ak nup aŋgey, tip kuyip ak diy gek amek mey, Gor giniŋgamb aŋgiy aŋgayak rek nep giniŋgamb. 18 Pen kinjeŋram biyn niŋamban kun ak, nuk mey dawin yomb yimb rek. Nuk minim aŋgek, kiyŋ miñmon keykey mindpay gok niŋiy, kindik gipay.

18

Babiylon Yap Pikniŋ Gisap

1 Pen day niŋiy niŋnik: enjol Gor aŋgek biyomb yimb mindek bap, semb biyoŋ nimb apek, melik tep nuk ak gek, mankumb biy maŋgiysek melik gak. 2 Apiy suk yomb aŋgiy aŋgak, "Miñmon yomb Babiylon yap pikniŋ gisap-ow!   Yap pikniŋ gisap-ow! Gor gek dawin yomb kun ak, biynimb bap ma mindeniŋgamb; kum koyimb, kichekiy malñiluk, yakir timey, kayn aydik tap gok nep mindeniŋgamb. 3 Yenen: binuk dinimuŋ ak kirgiy, bi yikop gok yip giraŋgyiŋg, biynimb miñmon okok gos kun ak nep ñimb. Ñiŋ wayn nuk ñiŋimb

ak, biynimb gok kuyip kunep ñek ñimbiy, sakiy
aypay. Kiyŋ man ar biy gok, nuk yip giraŋgiy,
timey nep gipay. Pen nuk tap teprep gok diyn
aŋgiy per gos niŋimb rek, bi man ar biy biysniys
gipay gok maniy yomb dipay aŋgak."

⁴ Pen niŋnik: minim bap semb biyoŋ nimb
aŋgak, "Biynimb yand gok am, Babiylon kuyip
ma wiliknimimb. Tap siy tap timey kiyk gi-
pay gok, nimb yip ma ginimimb. Yiwur yomb
kiyk diniŋ gispay ak, nimb yip ma dinimimb.
⁵ Gach yomb kiyk ak, tap ason rek aran mindip
ak mey, Gor kuyip gipay kun ak sakiy ma
giniŋgamb. ⁶ Nuk timey gipay rek niŋiy, pen
yiwur ñiniŋgamb. Babiylon nuk biynimb gunap
kuyip, ñiŋ silik ñimb rek, Gor nup pen kunep,
ñiŋ silikrimey yimb ak ñek ñiŋniŋgamb.

⁷ "Tap kuŋay nep diyn aŋgiy, yimb nuk key
dand aranimb rek, yiwur yomb diy, apyap
pikniŋgamb. Nuk aŋgip, 'Yand biyn yandiw rek
ma mindpiyn: yand biyn kiwiyn ak mey, siya
yomb ar ak bisiŋ mindpiyn. Miker gunap yip
dinimuŋ rek ma ayip aŋgip.' ⁸ Kun aŋgip ak pen,
bi nup yiwur ñiniŋgamb ak, Biyomb yimb mindip.
Nuk gek yiwan yomb apiy, miñak yomb giy, mon
yiniy, siy yomb aŋgniŋgamb.

⁹ "Dawin yomb mon yiniŋgamb kun ak,
sikum aranek niŋiy, kiyŋ miñmon okok nimb
biyn kun ak yip giraŋgyiŋgipay gok, simb
gek siy aŋgniŋgambay. ¹⁰ Biyn ak nup yiwur
giniŋgamb kun ak, chinup kunep ginimuŋ rek
ayip aŋgiy, keykey siŋbindoŋ mindiy, siy aŋgiy

aŋgniŋgambay, 'Mer-a! Dawin yomb kun ak, yep won biy nep pisnep yap pikip aŋgniŋgambay.'

11 "Pen yap pikniŋgamb rek, bi biysniys gipay gok, miñiy biynimb gok tap chinup ma tawniŋgambay aŋgiy, simb gek siy aŋgniŋgambay. 12-13 Tap kiyk kun gok mey: gol, siylpa, kamb sikoy teprep keykey gok, chech napnap teprep keykey gok; tap kuyrep wip keykey gok; mon pilaŋ teprep gok; tap ayen, kapa, mon, kanj eliypend meŋg tap gok diy gipay gok; ñiŋg wayn, oliyp wel, wiyt maŋgiy, pilaw tap gok; kanj makaw, siypsiyp, hos gok; tap kanj hos tiwniŋgey lipiŋg dand tapay gok; pen biynimb yimb yipund giy miñ tiwniŋg dand amiy, maniy dipay gok sek.

14 "Pen Babiylon nup aŋgniŋgambay, 'Maniy siyniŋ diniŋg gipan ak, ma diniŋgamban. Gol maniy tap gok pisnep yap amimb; kisen tip ak, ma diniŋgamban aŋgniŋgambay.'

15 "Bi Babiylon yip biysniys gipay gok, Babiylon yiwur yomb dip ak, chinup kunep ginimuŋ rek ayip aŋgiy, gol okok am niŋmindiy, siy aŋgyiŋ aŋgniŋgambay, 16 'Mer-a! Dawin yomb kil tep kun ak, chech teprep likañ gok ay, gol, biys teprep maniy yomb tawpay ak sek ay gip ak pen, 17 won siŋbiy nep, tap teprep kun gok pisnep kurgip aŋgniŋgambay.'

18-19 "Bi siyip dand taŋgep gok sek, bi boskil kiyk gok sek, biynimb siyip ar tapay gok sek keykey siŋbindoŋ mindiy, silkul diy, jun ar kiyk biyoŋ diyokyiŋ aŋgniŋgambay, 'Babiylon nep dawin yomb yimb ak pen, miñiy pisnep timey gip. Nuk mindakniŋ, gol maniy tap gok kuŋaynep

mindek, siyip giraŋgyiŋ tap kuŋaynep dipun ak
pen; miñiy won biy nep kurgip rek, chin biynimb
siyip tapun gok, maniy woŋg chin ma mindip
aŋgniŋgambay.'

²⁰ "Pen kinjeŋram biyn nimbip biynimb Gor
ker mindpim gok timey gip ak, Gor niŋimb ak
mey; nup pen yiwur yomb yimb ak ñiniŋgamb.
Biynimb Gor yip mindpay gok, miñmiñ giniŋgiy.
Gor biynimb nuk gok sek, bi minim aŋgep nuk
gok sek, bi minim tep nup dand amemb gok sek
miñmiñ giniŋgiy aŋgak."

²¹ Won kun ak, enjol kilis yimb bap, kamb yomb
sikerek bap di ñiŋ solwara namb ak diyokek, giw
yomb aŋgakniŋ aŋgak, "Dawin yomb Babiylon,
kamb diyoken kurgip rek ak giniŋgamb. Kisen
tip ak ma mindeniŋgamb.   ²² Babiylon biyn-
imb tep gakniŋ kamep aŋgyiŋ, gawimb, giyta,
dachiŋ tap gok pikyiŋ ma mindeniŋgambay.
Woŋg ar keykey gipay rek, ma giniŋgambay.
Wiyt maŋgiy piksimbjakiy pilaw gipay rek, ma
giniŋgambay. ²³ Biynimb lam melik namb kun
ak, tip ma niŋniŋgambay. Biyn bi namb kun ak,
ma diniŋgambay. Dawin yomb kun ak, pisnep
kurginiŋgamb. Bi sikyim gep kiyk gok, biyomb
yimb mindpay.   Pen dawin yomb kun ak kunj
giy, yesek aŋgiy gey, biynimb okok maŋgiysek nep
kuyip kisen gipay.

²⁴ 'Babiylon biynimb gok nep, Gor biynimb nuk
gok kuyip ñaŋgiy, bi minim nup aŋgep gok ñaŋgiy
gipay. Biynimb man ar biy ñapay gok maŋgiysek,
junj ak mey Babiylon nep. Kun gip rek, Gor nup
pen, yiwur yomb yimb ak ñiniŋgamb aŋgak.' "

19

¹ Pen day niŋnik kun ak, biynimb kuŋaynep semb biyoŋ miñmiñ giyiŋ meŋ miŋgan dand araniy aŋgyak, "Gor nuk Biyomb yimb! Biynimb nuk tuŋgsak dip gok nep, kim amniŋgambay. Chinup kond mindip rek, yimb nup dand yiy ar biyoŋ aranjun. ² Niŋrep giy nep, biynimb gok kuyip yiwur ñimb. Kinjeŋram biyn kun ak, Gor nup kirgiy monmon giyiŋ, biynimb nup gok kuyip pikayiŋ gek, biynimb miñmon okok kuyip kinjeŋ yomek, kunep giyak ak, nup niŋind yiwur yomb yimb ak ñimb aŋgyak."

³ Kun aŋgiy, tip ak meŋ miŋgan dand araniy aŋgyak, "Gor nup yimb dand aranjun! Dawin yomb Babiylon yiwur dakniŋ, sikum ak perper nep aranimb aŋgyak."

⁴ Kun aŋgeyak, bi minim tuŋgasikep ñin jiwiy andikiy nokom gok sek, tap pilkind onep kaŋgol ayak gok sek Gor siya kiyŋ ar bisiŋ mindek kiñiŋ siŋak koŋgim yimiy aŋgyak, "Niŋind yimb! Yimb nup pernep dand aranjun aŋgyak." ⁵ Kun aŋgeyak, minim bap siya kiyŋ mindek siŋak nimb aŋgiy aŋgak, "Nimb biynimb yomb akaŋ, biyn-imb tam okok akaŋ, yerip rek mindiy pen, Gor nup biyomb yimb aŋgiy pirikiy, direp gipim gok; yimb nup ak dand aranimimb aŋgak."

Krays Biynimb Nuk Yimb Gok Kuyip Dand Miñmon Nuk Amek, Miñmiñ Giniŋgambay

⁶ Kun aŋgakniŋ niŋnik: biynimb kuŋaynep ñiŋ sinj piŋiy aŋgip rek akaŋ, timuk aŋgakniŋ giw yomb aŋgip rek aŋgyiŋ aŋgyak, "Gor nup yimb ak dand aranjun! Nuk miñiy biynimb gok kuyip

maŋgiysek kond mindip. ⁷ Kun ak tep gakniŋ miñmiñ giyiŋ, yimb nup ak dand aranjun. Yenen: Siypsiyp Ñiluk ak biynuk nup diniŋamb ñin ak wip rek, biyn ak korip nup amniŋ, minj moka giy mindip. ⁸ Biynuk nup, Gor chech tund ñiñakol giyiŋ mindip bap ñek yimiy, nuŋgumiy nup kond mindip aŋgyak." [Chech tund tep yimb kun ak mey, Gor biynimb suŋ-tep nuk gok, nup direp gipay aŋgiy apiyn.]

⁹ Pen enjol ak yip aŋgak, "Gor minim nuk niŋind yimb aŋgip ak aŋgen tiknimin. Nuk aŋgip 'Biynimb Siypsiyp Ñiluk ak suk aŋgek am nuk yip tap yomb ñiŋniŋgambay gok; miñmiñ yimb giniŋgambay aŋgip' aŋgak."

¹⁰ Pen enjol ak kun aŋgek, yand tomb aŋgin nup siŋak koŋgim yimiy, nup lotiw giyn aŋgen, yip aŋgak, "Yand Gor mer! Gor nup nep aŋgniŋnimin. Yand yikop bi nup woŋg giñemb bap. Nimb Jiysis nup yimb dand aranyiŋg, Gor nup direp gipim rek gipiyn. Biynimb Jiysis nup yimb dand aran-bay gok, bi Gor minim aŋgep gok, Gor Kawnan ak yip mindiy, nup yimb dand aranimbay rek gipay aŋgak."

Krays Kanj Hos Tund Ar Biyoŋ Bisgiy Taŋgek

¹¹ Pen tip ak niŋnik: semb biyoŋ miŋgan yikiy, bi bap kanj hos tund ar ak bisiŋ mindek. Bi kanj hos ar bisiŋ mindek kun ak, yimb nuk omiŋal: bap niŋind, bap chiŋgrep-gip. Nuk biynimb gok kuyip yiwur ñimb ak; monmon ma ñimb, gipay rek niŋiy ñimb. Kun ak biynimb gok yip penpen giy ñaŋgjiwip ak, suŋ-tep nep mindiy ñaŋgjiwip. ¹² Windin nuk ak mon maŋlaŋ

rek.   Biynimb maŋgiysek kond mindeniŋgamb
rek, kiyŋ aypay arband kuŋaynep, jun ar nuk
biyoŋ ayek mindek. Awinbeŋ nuk biyoŋ, yimb
bap tikayek mindek.   Pen yimb nuk kun ak,
biynimb yikop gok ma niŋbay; nuk nep niŋimb.
¹³ Chech tund ay mindek ak, likañ ak tawek
amnak. Pen yimb nuk ak, "Gor minim maŋgiy
won nuk" apay. ¹⁴ Amiybi semb biyoŋ nimb gok,
chech tund teprep yimb gok keykey aydiy, kanj
hos tund ar gok keykey nep bisiŋ diy, nup kindik
giyak. ¹⁵ Meŋg miŋan nuk biyaŋ, baynat kind
yimb bap aranjakak. Baynat kun ak diy, biynimb
miñmon keykey ayak rek, kiyk yip penpen gi
wiyniym giy, ayen kur par bap diy, kuyip kond
mindeniŋgamb. Pen wiyniym giniŋgamb ñin kun
ak, kiyk wayn maŋgiy rek mindey, Gor Biyomb
tap okok maŋgiysek gayak ak, nup yiruk yimb
gek mey, bi kun ak nup aŋgeniŋgamb, kuyip di
Gor wayn maŋgiy tawsimbjakip kiwok miŋan
ak yokiy, tawsimbjakniŋgamb. ¹⁶ Pen chech nuk
okok sek, miley kind nuk okok sek yimb gunap
tikiy aŋgyak, "Biyomb biy mey; bi kiyŋ yomb gok
sek, bi yikop gok sek Kiyŋ yomb kiyk ak mindip
aŋgyak."

   ¹⁷ Pen kisen giniŋgamb rek niŋiy niŋnik: en-
jol bap pumb windin namb siŋbiyoŋ mindyiŋ,
yakir wiŋind taŋgeyak gok kuyip, suk yomb aŋgiy
aŋgak, "Gor nimbip keñmaŋgiy yomb ñiniŋ gisap
nen, ap nan-giy ñiŋnimimb!   ¹⁸ Apiy, bi kiyŋ
gok kuyip ñimbiy, amiybi kond mindep yomb
gok ñimbiy, amiybi yikop gok ñimbiy, kanj hos
gok ñimbiy, bi kanj hos dand tapay gok ñimbiy

ginimimb.   Pen biynimb kalambis woŋ gipay gok, yikop mindpay gok, biynimb yimb yomb mindip gok, yimb ma mindip gok maŋgiysek, mumbwak kuyip gok ñiŋniŋambim aŋgak."

19 Pen won ak niŋnik: tap ayndik ak sek, kiyŋ yomb man ar biy gok sek amiybi kiyk gok dap nan-giy aŋgyak, "Bi kanj hos tund dand taŋgip ak yip, amiybi nuk gok yip penpen ginjun aŋgyak."
20 Kun aŋgyak ak pen, Bi hos tund dand taŋgek ak, tap ayndik ak sek, binuk biynimb gok kuyip tom giyiŋ, tap mageprek gak ak sek di, mon maŋlaŋ salpa sek yinimb miŋan ak yokak. Pen tap ayndik binuk kun ak, nind biynimb kuŋaynep tom gek, tap ayndik kil nup ak diy, tap nup rek niŋiy gayak ak aŋgniŋyak.

21 Pen Biyomb kanj hos tund dand taŋgek ak, baynat meŋ miŋan nuk biyaŋ nimb aranjakak ak diy, amiybi yikop gok kuyip maŋgiysek ñaŋgek, yakir gok apiy, mumbwak kuyip gok ñimb ñimb mer niŋiy kirgiyak.

20

Seytan Simiy Wan Tawsin Kalambis Min-deniŋgamb

1 Pen day niŋiy niŋnik: enjol bap semb biyoŋ nimb sen kilis yimb bol ak diy, kaw miŋan yomb kiruŋ ma tikak kiywur ak diy, dand owak.
2-3 Dand apiy, ñom nim tom gep wosrey tikiy mindip ak nup chichiy diy, biynimb gok kuyip tip ak tom ma ginimuŋ aŋgiy, tiwniŋ dam kaw miŋan kun biyaŋ yokiy, kinjeŋ giñiy, lok girep yimb gak.   Gek mey, nuk kun okok kalambis

mindek mindek, simiy onep wan tawsin amek, tip ak wisik yokey apiy, sikoy won bap yikop giraŋgeniŋgamb. Ñom nim tom gep kun ak mey, Seytan nep.

⁴ Pen niŋnik:　Gor aŋayak biynimb gok ap, biynimb yomb bispay siya ar gok bisiŋ mindeyak.　Pen biynimb tap ayndik ak nup asikrep giy, kil nup jun biyoŋ akaŋ, ñin maŋgiy kiyk ak ma diy, Gor apiymiŋay kuyip nep chiŋgeyak ñaŋgyak gok niŋnik. Kiyk kim mindiy, Krays yip woŋg giyiŋg, biynimb gok kuyip kond mindey mindey, simiy wan tawsin ak yinak. ⁵ Pen biynimb yikop kumyak gok, ñin namb kun ak ma tikjakyak.　Minim aspiyn biy, Gor gek nind tik-jakpay biynimb gok kuyip nep aspiyn. ⁶ Biynimb nind tikjakpay gok, Gor biynimb suŋ-tep nuk mindiy, tep gakniŋ nep mindeniŋgambay.　Tip ak kumiy, miñmon timey ak ma amniŋgambay. Biynimb kun gok:　bi Gor nup simboŋgep gok nup direp giyiŋgipay rek giyiŋg, Ñinuk Krays nup direp giyiŋg, nuk yip jimñiy, biynimb gok kuyip kond mindey mindey, simiy wan tawsin ak amniŋgamb.

Seytan Yiwur Yomb Diniŋgamb

⁷ Simiy wan tawsin kun ak amek, Gor enjol nuk gok kuyip aŋgeniŋgamb, Seytan nup kalam-bis wisik yokey, ⁸ am biynimb miñmon keykey mindpay rek, kuyip tom giniŋgamb. Biynimb kun gok mey, Goŋg yip Meygoŋg yip.　Seytan kuyip gos ñek, penpen giniŋg, kamb kilup ñiŋg solwara gol okok kuŋaynep mindip rek ak winiŋgambay. ⁹ Tiwin gok tiwin gok apiy, dawin yomb Gor

gos niŋimb ak sek, amiy layn nuk gok kuyip sek
piŋiy kus kus geyak; mon maŋlaŋ ak semb biyoŋ
nimb apiy, kuyip yin simbok amnak. ¹⁰ Pen Gor
enjol nuk gok, bi biynimb miñmon okok nimb
tom giy, lipiŋ dand wak kun ak nup, dam mon
maŋlaŋ salpa sek yinimb miŋan ak diyokyak.
Tap ayndik ak yip, binuk biynimb gok kuyip tom
giniŋgamb ak yip, nind miŋan kun biyaŋ am
minderik ak mey; yiŋgoŋ giy kawsek, kisyimken
meliksek yiwur dinep mindeniŋambay.

Kor Yomb Kisen Yimb Ak

¹¹ Pen siya kiyŋ tund yomb bap niŋiy, bi ar kun
ak bisgip ak niŋiy ginik. Biyomb jel gip kun ak
awakniŋ, semb biyoŋ sek, man biy sek liŋg key
okok amek, tip ak ma niŋnik. ¹² Pen biynimb
kumyak gok; biynimb yomb gok, biynimb gap
gap gok maŋgiysek apiy, kiñiŋ kun siŋak jak
mindeyak. Buk kiyk kim mindyiŋ giyak giyak
rek niŋiy tikayak gok mikal gay, buk biynimb per-
per mindeniŋambay yimb tikyak ak, kisen mikal
giyak. Mikal gay, yerer giyak ak niŋyiŋ, kuyip
bilokak. ¹³ Pen Gor biynimb ñiŋ solwara akaŋ
akay kumiy, am kor yomb giniŋ kond mindeyak
gok maŋgiysek dand apiy, kor kuyip ak niŋiy
yerer giyak ak niŋak. ¹⁴ Niŋiy, kuyip aŋgyokak
mon maŋlaŋ salpa sek yinimb ak. Mon yinimb
ambay kun ak mey, tip ak kumbay apun. ¹⁵ Pen
Gor nuk perper mindeniŋambay buk biyaŋ niŋ-
tep giy, biynimb yimb kuyip ma mindek gok
aŋgek, maŋgiysek diyokyak mon key yinjap kun
biyaŋ.

21

Mankumb Biy Sek, Semb Biyoŋ Sek Key Kindiknimb Ayak

1-2 Pen niŋnik: Gor mankumb biy sek, semb kamb biyoŋ sek gek, key kindiknimb ayak. Ñiŋ solwara mindyiŋgip ak, ma mindek. Pen Gor dawin suŋ-tep nuk Jerusalem kisenimb ak, yokek awak. Dawin kil-tep kun ak, biyn gok bi diniŋ, chech teprep ay kond mindpay rek ak mindek.

3 Pen siya kiyŋ mindek namb siŋak, suk yomb bap aŋgiy aŋgak, "Miñiy tikiy, Gor nuk key biynimb gok yip yiŋgoŋg giy mindeniŋgamb. Kiyk biynimb nuk mindey, nuk kiy yip nep mindeniŋgamb. **4** Miñ nindnimb ar ak key mindyiŋgipay, miñiy ak pen key yimb mindeniŋgambay. Gor kuyip kond mindek, miker ma diy, yiwur ma diy, yikop mindeniŋgambay. Biynimb bap ma kumniŋgambay. Simb gek, siy ma aŋgniŋgambay aŋgak."

5 Pen Bi kiyŋ siya yomb ar bisgak ak yip aŋgak, "Yand apiyn ak mey, nind mindyiŋgipim rek ma mindeniŋgambim; miñiy kisenimb ar ak mindeniŋgambim aŋgak." Kun aŋgiy, yip aŋgak, "Minim aspiyn ak tiknimin. Minim kun ak, minim niŋind yimb, biynimb gok pisnep niŋiy diniŋgiy. **6** Yand Bi tap okok maŋgiysek alwol gaynik ak, mindnep mindpiyn. Yerer giniŋ gos niŋnik ak, maŋgiysek gi dipiyn. Biynimb an ñiŋ nen gonimuŋ, yip ker apey, kuyip ñiŋ kilam jiwiy apek, ñimbiy perper mindeniŋgambay ak, yikop aŋgen ñiŋniŋgambay. **7** Biynimb Seytan miker yimb ñek, pen gos kun ak ma niŋiy, yip

chiŋgiy nep mindeniŋgambay gok; yand Nop kiyk minden, kiy mey ñapaɲ yand gok min-deniŋgambay. ⁸ Pen biynimb Gor nup chiŋgon, chinup miker diniŋgamb aŋgiy pirikpay gok, biynimb yip gosimb niŋsipun aŋgiy, Seytan kind okok ambay gok, biynimb tap timey yimb gipay gok, chip ñapay gok, koyimb pikpay gok, tap yikop gok kuyip aŋniŋbay gok, biynimb tom ginjun aŋgiy niŋbay gok maŋgiysek; am min-deniŋgambay mon maŋlaŋ salpa sek yin mindip ak. Biynimb wikan kun ak ambay gok, 'Tip ak kumbay' apun."

Jerusalem Kisenimb

⁹ Enjol onep ar ak, nind diys kiyk dap lum ar biy soŋgiyak gok bap, ap yip aŋgak, "Apey, Siypsiyp Ñiluk ak, biyn nuk diniŋ gisap ak, nip yomiyn aŋgak." ¹⁰⁻¹¹ Kun aŋek, Gor Kawnan ak yip goŋ ayakniŋ, enjol ak yip diy, dand miñmon yirik yiy akyoŋ bap amiy, Gor Jerusalem kisenimb ak yokek owakniŋ niŋnik. Dawin kilrep yomb kun ak ñiñakol aŋgiy, kamb kilmenjik tund tep rek ak mindek. ¹²⁻¹³ Wariy paryomb ak gi kus kus giy, kinjeŋram onep wimiŋgan ak mindek. Kinjeŋram kun gok: ayin ar biym omiŋal nokom; wisiŋ ar bineŋ omiŋal nokom; gol bindoŋ omiŋal nokom; gol bindoŋ omiŋal nokom. Pen enjol onep wimiŋgan ak, kinjeŋram kun gok keykey kond mindeyak. Kinjeŋrumb kun gok, day ar biyoŋ Jiwda kiñiŋ keykey onep wimiŋgan ak mindpay rek, yimb kuyip gok tikayak. ¹⁴ Pen wariy kun ak nind gayniŋ, kamb paryomb onep wimiŋgan ak parsek ay ay diy, kisen wariy giyak

ar kun ak. Kamb par kun gok, bi Siypsiyp Ñiluk minim dand amemb onep wimiŋɑn ak, yimb kuyip gok tikyak.

15 Enjol yip minim aŋɡak ak; dawin yomb kisenimb ak sek, wariy kus kus gak ak sek, kinjeŋrɑm gok sek ayniŋniŋ, yir gol diy giyak bap di mindek. 16 Pen nuk yir kun ak diy, dawin nonim ak ayniŋek, niŋnik: biym nimb bineŋ tiwelip tawsin amnak; bindoŋ nimb bindoŋ tiwelip tawsin amnak. Pen kiyoŋɡiy key ma mindek, andip andip kun ak nep mindek. 17 Nuk dawin yomb wariy kus kus gak ak, biynimb yir ay ñin paŋgniŋbɑy rek, lum biyaŋ nimb day ar biyoŋ ayniŋek; wan handret powtiy-pow amnak. 18 Wariy kun ak, kamb kilmenjik ak diy gayak. Dawin yomb ak, gol teprep galas rek kind aŋɡiy mindek gok nep diy gayak. 19 Kamb paryomb wariy kiñiŋ biyaŋ mindek gok, kamb teprep maniy yomb tawpay keykey onep wimiŋɑn ak, gayek mindek. Day biyaŋ kamb kilmenjik ak gayak; namb ar ak kamb muk 'saphaya' ak gayak; namb ar koyoŋ ak kamb tund 'aget' ak gayak; tiŋɑwip ak kamb minjkimemb, 'Emerel' ak gayak; 20 mamind ak kamb likañ sek, tund sek yiŋɡoŋ gak 'sandoniykis' ak gayak; kaŋɡol ak kamb likañ 'konliyan' ak gayak. Pen ar ak kamb walin 'kriysolayt' ak gayak; jiy ak kamb minjkimemb 'beril' ak gayak; anjip ak kamb walin key yimb 'topas' ak gayak; wanjrem ak kamb minjkimemb sek, walin sek yiŋɡoŋ gak 'kriysopres' ak gayak; aŋɡip ak kamb muk key yimb 'hayasin' ak gayak; wimiŋɑn ak kamb likañ am-yimb 'ametiys' ak gayak. 21 Kinjeŋrumb

onep wimiŋan yikyak gok, kumbap rek onep wimiŋan ak diy gayak.　Dawin yomb kun ak, lor gok gol tep tep diy gayak ak mey, galas rek kind yimb aŋgiy mindek. ²² Pen Gor Biyomb tap maŋgiysek alwol gayak ak sek, Siypsiyp Ñiluk ak sek mindpiyr rek, dawin yomb kun ak, Gor aŋgniŋep korip bap ma mindip. ²³ Pen Gor apiymiŋay melik yimb mindpiyr rek, pumb takin woŋg bap ma mindip. ²⁴ Biynimb miñmon keykey gok, dawin yomb kun ak, sup melik tep ak niŋyiŋ taŋgeniŋambay.　Kiyŋ keykey gok, tap teprep kiyk mindeniŋamb gok, dand miŋgan kun ak amniŋgambay.　²⁵ Pen dawin yomb kun ak, kisyim ma winiŋamb; kinjeŋ gok ma giñiniŋgambay.　Minek minek yikiy nep mindeniŋamb. ²⁶ Biynimb miñmon keykey gok, tap teprep dawin kun ak yimb dand aranemb gok, dand miŋgan kun ak amniŋgambay. ²⁷ Gor tap asikip gok, miŋgan kun ak amniŋgiy rek ma mindip. Miñ tom gipay gok, Gor kuyip niñek nambiŋ diniŋgiy rek gipay gok, miŋgan kun ak ma amniŋgambay; Siypsiyp Ñiluk biynimb nuk perper mindeniŋgambay aŋgiy yimb kuyip tikayak gok nep aŋgek, miŋgan kun ak amniŋgambay.

22

Ñiŋg Ñimbiy Perper Mindeniŋgambay Ak

¹ Enjol kun ak, yip ñiŋg tund teprep ñimbiy, perper mindeniŋgambay ak yomek niŋnik. Ñiŋg kun ak, Gor yip, Siypsiyp Ñiluk ak yip siya kiyŋ kiyk apiymiŋay bisgipiyr siŋak nimb kilam jiwiy,

2 dawin yomb lor namb ak apiy amnak. Ñiŋ gol pis pis mon ñimbiy, perper mindeniŋgambay gok jakak. Mon bind kun gok, simiy nokom nokom takin keykey anep wimiŋgan ak, maŋgiy piyip. Pen mon kas kun ak, biynimb miñmon keykey gok kuyip, gek suŋ aynimuŋ rek nep mindip.

3-4 Dawin yomb kun ak, biynimb asiŋ gok mindeniŋgiy rek ma ayip. Gor yip, Siypsiyp Ñiluk ak yip siya kiyŋ kiyk apiymiŋay ak, dawin yomb namb siŋak ay bisiŋ mindrikniŋ, biynimb gok jomluk kuyip apiymiŋay niŋyiŋ, lotiw giyiŋ yimb dand araniŋgambay. Siypsiyp Ñiluk yimb nup ak, awinbeŋ kuyip biyoŋ tikayey mindeniŋgamb. 5 Kisyim ma winiŋgamb. Pen pumb yip, lam yip biynimb gok kuyip, melik yomimb rek ma yomniŋgamb; Gor Biyomb yimb ak melik kiyk ak mindakniŋ, kiyk perper kiyŋ rek mindeniŋgambay.

Jiysis Maŋ Mindip Winiŋgamb!

6 Pen enjol ak yip aŋgak, "Minim aspiyn kun ak minim yesek mer: niŋind yimb. Niŋiy diniŋgiy. Gor Biyomb, Kawnan nuk bi minim nup aŋgep gok, gos ñek minim aŋgyiŋgipay ak nep, yip yokek apiy, biynimb Gor nup direp gipim gok, maŋ mindip giniŋgamb minim ak aŋgñimbiyn aŋgak."

7 "Niŋim! Maŋ mindip niniŋgayn. Biynimb an minim aŋgip biy kisen giniŋgambay gok, Gor gek miñmiñ giniŋgambay aŋgak."

8 Yand Jon, tap gak kun gok sek, enjol minim aŋgak kun gok sek niŋdiyiŋ; apyap tomb aŋgin nup siŋak koŋgim yimiy, nup lotiw giyn aŋgen; 9 yip aŋgak, "Mer! Yip kun ma ginimin; Gor

nup nep aŋgniŋnimin. Yand bi yikop nup woŋg giñimbiyn.   Nimb biynimb minim mindip buk biy kisen gipim gok sek, namam Gor nup minim aŋgep gok sek Gor nup direp gipim rek gipiyn aŋgak."

¹⁰ Pen yip aŋgak, "Kisen giniŋgamb minim tikpan kayaŋ ak, ma weyiŋ chichiy ginimin. Yenen: maŋ mindip, minim tikpan rek maŋgiysek giniŋgamb. ¹¹ Kun ak nen, biynimb timey gipay gok, timey ar ak nep gi mindeniŋgiy; biynimb tep gipay gok, tep ar ak nep gi mindeniŋgiy. Biynimb tap siy tap timey giy, asiŋ mindpay gok, asiŋ nep mindeniŋgiy; biynimb suŋ-tep mindpay gok, suŋ-tep nep mindeniŋgiy aŋgak."

¹²⁻¹³ Jiysis aŋgip, "Niŋim! Yand mey, Bi siŋok kiñiŋ giy mindiy, mind dand apiy, mindnep mindeniŋgayn.   Junj yand nep; piñ ak yand nep mindpiyn. Maŋ mindip niniŋgayn. Ñin kun ak, nimb biynimb yand gok yip yerip yerip gipim rek niŋay, pen kunep direp yimb giniŋgayn. Yand Bi kiñiŋ giy mindiy, mind dand apiy mindnep mindeniŋgayn. Junj ak yand nep; piñ ak yand nep mindpiyn.

¹⁴ "Biynimb chech kiyk ñiŋ pikrep yimb giy mindeniŋgambay gok, miñmiñ giniŋgiy.   Mon maŋgiy ñimbiy perper mindeniŋgambay ak ñor ñimbiy, am dawin yomb suŋ-tep miŋgan ak sikiy amniŋgambay. ¹⁵ Pen kayn ayndik gok, dawin suŋ-tep kun ak amniŋgiy rek ma ayip. Biynimb kunj gipay gok, biyn siy bi siy gipay gok, tap timey gipay gok, chip ñapay gok, tap yikop okok gor chin

aŋgiy aŋgniŋbay gok, tom gun aŋgiy niŋbay gok mis biyaŋ nep mindeniŋgambay.

16 "Yand Jiysis, enjol yand ak aŋgyoken, am nimbip biynimb miñmon keykey yip chiŋgipim gok, minim aŋgñimb. Yand bi siŋok, Depiyt tik dand amiy tikey, Biyomb mindeniŋgamb aŋgyak ak nep. Yand mey, gap poŋglin yomb miñmon yowniŋ gakniŋ, aranjakniŋgamb aŋgyak ak mindpiyn."

17 Pen biyn siŋok, Bi yand ak, yip pisnep diy dand amniŋgamb aŋgip ak sek, Gor Kawnan ak sek 'Winimin!' apiyr.

Biynimb minim kun biy niŋiy diniŋgiy gok kunep, 'Winimin!' aŋgniŋgiy.

Nimbip biynimb kuŋam kinjik gek mindpim gok, maŋgiysek wim! Apiy, ñiŋ ñimbiy perper mindeniŋgambay ak, yikop diy ñiŋnimimb.

18 Nimb biynimb minim kun biy aŋgey niŋnimimb gok, niŋrep ginimimb. Biynimb minim kun biy niŋiy, minim yesek gunap sesek yiŋgoŋg geniŋgambay; Gor pen gek, miker yomb aŋgip gok kuyip diniŋgamb. 19 Pen biynimb minim kun guniy, day gunap ma niŋjun aŋgiy kirgeniŋgambay, Gor kuyip pen mon maŋgiy ñimbiy perper mindeniŋgiy aŋgip ak ma ñiy, dawin suŋ-tep perper mindeniŋgambay ak sek mer aŋgek, ma amniŋgambay.

20 Bi minim biy niŋind nep tikip aŋgiy niŋimb ak aŋgip, "Yaw! Maŋ mindip niniŋgayn aŋgip."

Biyomb Jiysis! Apan kun ak niŋind apan! Kasek winimin!

²¹ Biyomb chin Jiysis nimbip, Gor biynimb nuk gok, mapin diyiŋg nep mindonimuŋ. Tep.

Kalam Baybol Buk Gor minim nuk kisin angayak
The New Testament in the Kalam Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kalam long Niugini

2015-01-06